Skattekista barnehage

ÅRSPLAN

2026-2027 "DET SKAL VÆRE GODT Å VÆRE MEG SAMMEN MED ANDRE"

VELKOMMEN TIL SKATTEKISTA BARNEHAGE

Velkommen til naturskjønne og barnevennlige omgivelser på Tveteneåsen i Larvik
Velkommen til vårt felleskap der vi prioriterer lek og relasjoner som det viktigste.

LEK, Spontanitet, fleksibilitet, humor, latter og glede er drivkraften i vårt daglige arbeid.
Barna får medvirke og være medbestemmende i egen hverdag, og egne læringsprosesser. Vi har engasjerte voksne som har omsorg for, ser og anerkjenner hvert enkelt barn og barnegruppene. Gjennom leken legger vi til retter for å gi de beste forutsetningene for et trygt og godt psykososialt og inkluderende leke og barnehagemiljø for alle barn.

Velkommen til samarbeid til barns beste

I Skattekista har barn tilgang på:

- Personale som har kunnskap om lek, inspirerer, tilrettelegger og deltar i lek
- Personale som har kunnskap om betydningen av gode relasjoner og en omsorgsfull væremåte som bærende for trygghet, trivsel, læring og danning.
- Humor, tøys og tulleri☺
- Drivhus med innlagt lys og varmekabler
- Fotballbane, tunell, akebakke og sykkelbane
- Egne bålplasser ved sansehagen, grillhytta og i skogen
- Varmehus ved bålplassen
- Sansehage der vi dyrker ulike urter og grønnsaker
- Flotte lekeplasser i nærområdet
- Utsikt over by og hav
- Tilgang på sand, jord, bark, plen, tujaskog og utekjøkken
- Skog og flotte turområder i nærheten
- Prosjektarbeider som engasjerer og skaper sammenheng for både barn og voksne med sitt mangfold av ulike aktiviteter som lek og fantasi, kunst, musikk, filosofi, litteratur, IKT, tekst og tekstskaping, dans og dramatisering og ekskusjoner

Om oss

Skattekista barnehage SA (samvirkeforetak) åpnet august 2001. Vi er en privat ideell barnehage. Vi har latt oss inspirere av Reggio Emilias pedagogikk og filosofi, og da særlig filosofiens syn på barn, barns medvirkning og hvordan barn lærer står sentralt. Vi stoler på leken, vi ivaretar barns rett til lek. De seneste år har vi samarbeidet med STYD kompetanse for å bygge videre på vår kunnskap om lek og lekens betydning for barn og barndom. Lek, medvirkning, kreative utfoldelse, nysgjerrighet, mestring, glede og læring i er barnehagehverdagens og fellesskapets kjennetegn. Ellers er vi særlig opptatt av litteratur, språk, musikk, sunn inkluderende vi-humor, prosjektarbeid som arbeidsmåte tøys og tullerier og fysisk aktivitet.

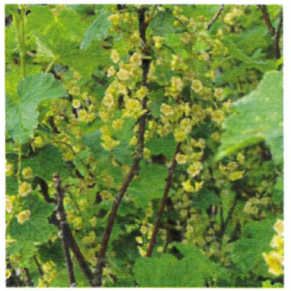

Innhold

1. Årsplanens funksjoner 4
1.1 mandat og formål 4
1.2 Årsplanens innhold 4
1.3 De syv fagområdene 4
1.4 Etiske grunnverdier 4
1.5 Aktivitetsplan 4

2. Verdigrunnlag og visjon 5
2.1 Visjonen .....
2.2 Et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø .....

3. Omsorg , lek læring og danning 6
3.1 omsorg 6
3.2 Lek 6
3.3 Læring 6
3.4 Danning 7
3.5 Medvirkning 7

4. Språk 8

5. Lek 9
5.1 å stole på leken 9
5.2 Tilrettelegging for lek .....
5.3 Vennskap, felleskap og leken .....

6. Samarbeid med foreldre 11
6.1 Tilvenning i barnehagen 12
6.2 Bytte avdeling 13
6.3 Overgang barnehage/skole 13
6.4 Grenseobjekt .....

7. Arbeid med rammeplanens områder og progresjon 14
7.1 Kommunikasjon, språk og tekst 14
7.2 Kropp, bevegelse, mat&helse 17
7.3 Kunst, kultur og kreativitet 18
7.4 Natur, miljø og teknikk 20
7.5 Etikk, religion og filosofi 22
7.6 Nærmiljø og samfunn 24
7.7 Antall, rom og form 26

8 Prosjektarbeid 28
8.1 Eksempel på prosjektarbeid startet av barn 29
8.2 Eksempel på prosjektarbeid startet av voksne 29
8.3 Barnehagens digitale praksis 30
8.4 Læring 31
8.5 Prosjektarbeidets varighet 31
8.6 Pedagogisk dokumentasjon 31

9. Utviklingsarbeid og dokumentasjon 31
9.1 Ulike dokumentasjonsmetoder 31
9.2 Ukesbrev 31
9.3 Aksjonslæring 32

10. Likestilling, likeverd og mangfold 34

11. Personalet 35
11.1 Lærende organisasjon 35
11.2 Rammeplanens formål, mandat, innhold og oppgaver 36
11.3 Kompetanse og kompetanseplan 36
11.4 Rullering av personalet 37
11.5 Rekruttering 37

12. Kartlegging og dokumentasjon 37
12.1 Planlegging 37

13. Plan for evalueringsarbeidet 38

14. Samarbeidspartnere 39

15. Litteraturliste 40

1. ÅRSPLANENS FUNKSJONER

Barnehagens samfunnsmandat er forankret i FNs barnekonvensjon, barnehageloven av 17.06.05 og forskriften om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver av 01.08.17. Barnehageloven fastsettes av stortinget.
Rammeplan for barnehager gir nærmere retningslinjer for barnehagens mandat og formål, verdigrunnlag, innhold og oppgaver.

1.1 Mandat og formål

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling" (Barnehageloven § 1, Formål, 1. ledd, første punktum) og Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn jfr FNs barnekonvensjon art 3.nr1 og grunnloven §104 (KD 2017 s 8)

Årsplanen har som funksjon å gi opplysninger om hvordan vi i Skattekista legger til rette for vårt arbeid og utviklingsarbeid med mandat og formål, innhold og oppgaver.
Årsplanen er et styringsdokument og arbeidsdokument for ansatte, og et dokument som skal gi foreldre, eiere, kommunen som tilsynsmyndighet, samarbeidspartnere og samfunnet for øvrig innsyn i barnehagens pedagogiske virksomhet.
Årsplanen legger grunnlag for samarbeid med dere foreldre, og evaluering av det arbeidet som blir gjort i barnehagen.
Barnehageloven §2. Barnehagens innhold: Med utgangspunkt i rammeplanen for barnehagen skal samarbeidsutvalget for hver barnehage fastsette en årsplan for den pedagogiske virksomheten.

1.2Årsplan skal blant annet inneholde informasjon om følgende:

1. Hvordan barnehagen vil arbeide med omsorg og lek, læring og danning for å fremme barns allsidige utvikling i samarbeid og forståelse med barnas hjem
2. Hvordan barnehagelovens bestemmelser om innhold skal følges opp, dokumenteres og vurderes
3. Markering av lokale kulturbegivenheter
4. Plan for overgang fra barnehage til skole
5. Hvordan barnehagen legger til rette for barns medvirkning
6. Synliggjøre foreldrenes medvirkning
7. Tilvenning for nye barn

1.3 De syv fagområdene i Rammeplanen

Rammeplanen tar også utgangspunkt i syv ulike fagområder. Hver og en av fagområdene dekker et vidt læringsfelt. Hvert fagområde opptrer sjeldent isolert, men forstås og oppleves tverrfaglig. I Årsplanen har vi derfor valgt å belyse fagområdene gjennom prosjektarbeid som metode, med vekt på hvordan vi legger til rette for de minste barna fra 1-3 år og for de større barna fra 3-6 år.
Prosjektarbeid med utgangspunkt i ulike tema gir tilgang på allsidig kunnskap, opplevelser og erfaringer. Les mer om fagområdene og prosjektarbeid som metode videre ut i denne årsplanen.

1.4 Etisk grunnverdier

De etiske grunnverdiene som omsorg, likeverd, mangfold, medvirkning, trivsel, glede, humor og anerkjennelse, fremmer den allsidige utviklingen, læringen og danningsprosess hos hvert enkelt barn. De etiske grunnverdiene med barnets beste som grunnleggende hensyn er gjennomgripende i alt vi foretar oss i barnehagen, om vi holder på med prosjekter, er på tur, i daglige gjøremål, i leken, hvordan vi bruker språket, organisatoriske og strukturelle sider ved driften, hvordan vi løser konflikter osv.

1.5 Aktivitetsplanen

Markering av lokale kulturbegivenheter har vi valgt å legge som et eget dokument som vi har kalt aktivitetsplan. Aktivitetsplanen inneholder datoer for markeringene og er et vedlegg til årsplanen.

Vi oppfordrer både foreldre og andre interesserte til å sette seg inn i årsplanen.

2. VERDIGRUNNLAG OG VISJON

Vi i Skattekista barnehage har definert barna som våre primærbrukere.
Vi ser det positive i hvert enkelt barn, har oppmerksomhet på barnets sterke sider og gir dem mestringsfølelse i hverdagen.

Alle mennesker har like stor verdi, er kompetente fra fødselen og er aktive medspillere i eget liv og egne læringsprosesser.

Lærdom skjer gjennom det vi gjør, og det vi erfarer i et sosiokulturelt læringsperspektiv.

I barnehagen legges grunnlaget for livslang læring der solidaritet, inkludering, nestekjærlighet, toleranse, respekt, medvirkning, danning og demokrati og likeverd mellom mennesker i et omsorgsfellesskap står helt sentralt.

Vår grunnholdning og grunntone er at det skal være godt å være barn, forelder og ansatt i Skattekista barnehage.

2.1 Visjonen «Det skal være godt å være meg sammen med andre»

DET ER GODT Å VÆRE MEG:

- ✓ NÅR JEG FØLER MEG TRYGG
- ✓ NÅR JEG KAN LEKE OG HA DET GØY
- ✓ NÅR JEG KAN BRUKE MINE STERKE SIDER
- ✓ NÅR JEG BLIR MØTT MED RESPEKT OG ANERKJENNELSE
- ✓ NÅR JEG FØLER MEG BETYDNINGSFULL
- ✓ NÅR NOEN SER OG HØRER MEG

En visjon er en lovnad om å strekke seg etter noe, et ideal. Vår visjon har vært gjeldende for oss siden oppstarten i 2001. Idealet er at alle barn, foreldre og ansatte skal trives, og ha det trygt og godt i Skattekista.

2.2 Et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø for alle barn

Barnehageloven kapittel 8, § 41,42 og 43 slår fast at alle barn har rett til et trygt og godt barnehagemiljø. Bhgloven §41. Nulltoleranse og forebyggende arbeid: *«Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser. Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.»*
Alle barn har rett til et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø, jfr bhg.loven kapittel 8 , §41,42 og 43. For alle barn er det viktig at personalet er tett på barna, fanger opp situasjoner der barn trenger støtte i ulike situasjoner. Dette kan blant annet ivareta barnets behov for omsorg, være støttende i lek og opprettholdelse av leken, hjelpe til å sette ord på hendelser og opplevelser, gi handlingsalternativer, støtte forhandling ved eventuell konflikt, rose når barnet klarer noe som før var vanskelig, trøste og anerkjenne barnets følelser osv.

De tilfeller der barn ikke opplever et trygt og godt barnehagemiljø, har barnehagen en lovfestet undersøkelsesplikt og aktivitetsplikt. Skattekista barnehage har utarbeidet en handlingsplan knyttet til Kapittel 8 i barnehageloven som iverksettes ved behov for å sikre et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø for alle barn.

Ved foreldremøte mars 2023 hadde vi kapittel 8 som tema.

3. OMSORG, LEK LÆRING, DANNING og MEDVIRKNING

Barnehagenes mandat er *«å ivareta barns behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Omsorg, lek, læring og danning skal sees i sammenheng»* (KD 2017 s7) *og med barnets beste som mål.*

***3.1* Omsorg**

I rammeplanen slås det fast at omsorg er grunnleggende for barns trygghet og trivsel, og barnas utvikling av empati og nestekjærlighet. Omsorg er å gi, og dekke behov som sult, tørst pleie og stell, trøst, varme og forståelse. Omsorg er også mye mer enn det, for omsorg er anerkjennelse, hjelpsomhet, at vi søker å forstå hverandre med undring, at vi på en omsorgsfulle måte løser konflikter sammen, at vi anerkjenner forskjelligheter, at inkluderer hverandre, at vi passer på hverandre når farlige situasjoner oppstår, eller være vennlig støttende når barnet skal lære noe nytt og gi utfordringer ut ifra alder og behov, at vi har en vennlig og omsorgsfull fremtoning i alt vi gjør, at vi legger planer til barnet og barnegruppens beste, at vi møter foreldre med den samme omsorgen til det beste for barna. Det handler om å skape et trygt og kjærlig miljø der barn føler seg sett, hørt og verdsatt. Barn er ikke bare omsorgsmottakere, men er også omsorgsgivere og er en del av omsorgsrelasjonen.

3.2 Lek

Barnehagen skal ivareta og anerkjenne barnas behov for lek og gi leken en sentral plass i barnehagehverdagen (KD 2017, s20) Lek er enhver oppførsel, aktivitet eller prosess satt i gang, styrt og konstruert av barna selv; den finner sted når og hvor muligheten oppstår. (...) lek i seg selv er ikke-obligatorisk, drevet av indre motivasjon og foretatt for egen skyld, snarere enn som et middel til et mål. De viktigste kjennetegnene ved lek er moro, usikkerhet, utfordring, fleksibilitet og ikke-produktivitet (FN,2013) **Leken er viktig for å fremme barns danning, intellektuelle, språklige, sosiale og følelsesmessige utvikling og legger grunnlaget for livslang læring. Leken styrker barnets identitet og selvfølelse - LES MER OM LEK I kapittel 5**

3.3 Læring

Omsorg, lek, læring og danning sees i sammenheng. Vi lærer og erfarer av andres reaksjoner på deg selv, vi lærer av å erfare, av å motta og gi omsorg, vi tenker alene, vi tenker sammen, vi har med oss kunnskap, vi deler ideer, endrer kunnskap i møte med ny viten. Læring skjer i menneskemøtene, i erfaringene, iaktiviteter, i leken, i motstanden, i følelser, gjennom problemløsning, nyskjerrighet, vitebegjær og lærelyst, fantasi, undring, tilgang på kunnskap og motivasjone. Barn er kompetente og fylt av nyskjerrighet og vitebegjær. Våre, handlinger, utviklingsarbeid,planer og strukturer har til hensikt å gi barna de beste forutsetninger for et barnehagemiljø som er godt for alle barn, som bidrar til trygghet, lærelyst og glede.

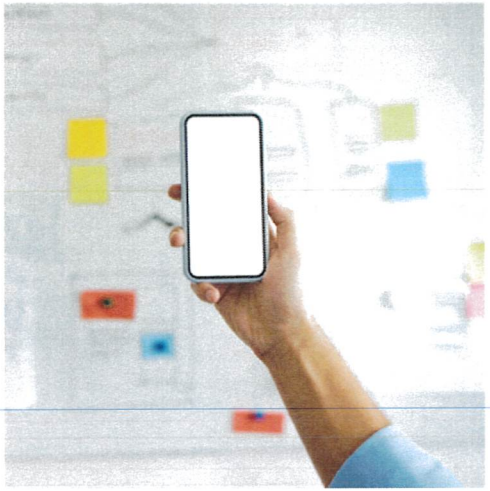

3.4 Danning

Danning er en livslang utviklings – og læringsprosess.
Alt barn opplever i hverdagen er en del av danningsprosessen. Å bli «seg selv sammen med andre» er og være i stadig endring og utvikling i møte med andre mennesker og verden rundt. Erfaringer og kunnskap former oss hele livet.

Danning er en prosess som foregår i samspill med andre mennesker. Dannelse og selvdannelse skjer i forhold til noen eller noe som individ, som fagperson, allmenndannelse, politisk dannelse og samfunnsborger. Dannelse handler om å utvikle selvinnsikt, evnen til refleksjon og kritisk tenkning og om å bli en aktør innenfor en politisk virkelighet. Danning til humanitet er en forutsetning for utvikling av demokratiske samfunn" (*Turid Thorsby Jansen, Mari Pettersvold, Solveig Østrem "Den nye førskolelæreren", Klasse-kampen 24. mai 2011)*

Danning ble første gang lansert i et norsk barnehagepolitisk dokument i rapporten Klar, ferdig, gå! Tyngre satsning på de små, i mars 2005 *(Barne- og familiedepartementet 2005a).* I denne rapporten står det blant annet:" Danning er mer enn utvikling, mer enn læring, mer enn omsorg, mer enn oppdragelse og mer enn sosialisering. Samtidig rommer danning alt dette. Det handler om det aktive barnets vekselvirkning med den kulturelle og sosiale verden hun eller han er til stede i" *(Barne- og familiedepartementet 2005a:34 Løkken 2005b:8).* Med det som utgangspunkt forstår vi i Skattekista begrepet danning som en måte å forklare livslang læringsprosess på, og som et «samlebegrep» for den virkeligheten vi alle er en del av hele livet.

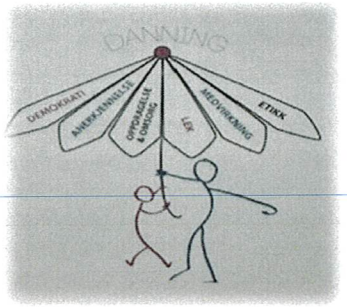

I Skattekista barnehage skal alle barn møte personal som

- anerkjenner det enkelte barnet som et selvstendig subjekt, og som et subjekt i et fellesskap, i et balansert forhold mellom tilpasning og medvirkning
- som har en omsorgsfull væremåte
- som er en god rollemodell i sitt lederskap
- er oppmerksom på barnets initiativ og interesser
- som lar barn medvirke i egne og andres læringsprosesser
- som med sin væremåte får barna til å føle seg betydningsfulle i felleskapet
- som undrer seg, og filosoferer sammen med barn og lar dem være aktive med å finne ut av saker de lurer på
- som har et bevisst forhold til den asymmetrien som finnes i relasjonen mellom den voksne og barnet
- setter grenser slik at barn forstår, og at det får en mening for dem
- som viser toleranse og raushet
- som hjelper barn til å sette ord på egne og andres følelser, og verden rundt seg.
- støtte barn i forhold til alder og modenhet, som er oppmerksom på barnets nærmeste utviklingssone
- som lar barn medvirke i beslutninger som tas i saker som angår barnet og felles-skapet
- som støtter barnets vilje til selvstendighet, kreativitet, fleksibilitet og samarbeid
- som trøster barn når de trenger det og som bidrar til å gi barnet et positivt syn på seg selv og verden rundt seg
- som sammen med andre voksne legger til rette for en barnehagehverdag som har en balanse mellom det faste og det foranderlige.

3.5 Barns medvirkning

Barnehagen skal ivareta barns rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barn kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet, jf. Barnehageloven §1 og §3, grunnloven §104 og FNs barnekonvensjon art 12 nr 1. Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltagelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet (KD 2017,s 27)

Danning, demokratisk deltagelse og medvirkning er uløselig knyttet sammen.
Medvirkning kan handle om muligheter til å gjøre valg, som hva barnet ønsker å engasjere seg i, med hvem og når i leken, eller deltagelse i planleggingsarbeidet i måltidsaktivitetene. Gjennom erfaringer blir barn kjent med sitt eget initiativ og konsekvenser av egne valg og handlinger. Barn skal erfare at deres stemme er betydningsfull og at deres meninger og deltagelse i felleskapet får betydning. Personalet observerer og fanger opp barns innspill og hva de er opptatt av gjennom løpende protokoll, og skriftlig observasjoner. Dette er en arbeidsformene som bidrar til å ivareta barns medvirkning og gi deres innspill betydning i felleskapet og være meningsskaping. Observasjonene brukes som grunnlag for dialog og refleksjon i personalgruppa, og på den måten blir barn *budbringere* og *viser vei* inn i prosjektarbeid eller i lekemiljøet. Ridderne (skolestarterne) begynner det siste året i barnehagen med at de får fortelle om sine ønsker og forventninger til riddergruppedagene. Ønskene skrives ned, presenteres på foreldremøte til ridderbarna og legger føringer for hva innholdet i ridderdagene blir. Barna får jobbe i sitt eget tempo, med de temaoppgavene de selv vil, og så lenge de ønsker. På denne måten får barna medvirke og medbestemme, vi viser at vi respekterer dem og at de er viktige og betyr noe i felleskapet.

4. Språk

Dette kapittelet må leses i sammenheng med fagområdet «Kommunikasjon, språk og tekst». I rammeplanen understrekes det at tidlig og god språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold som skal tilpasses barns alder og modenhet og barnets nærmeste utviklingssone.

Gjennom det allmennpedagogiske tilbudet skal alle barn gis tilgang til språk, verbalt og nonverbalt. Lek har en viktig arene for barns språkmiljø. Lek og språk har en sentral plass i det allmenpedagogiske tilbudet.
I Skattekista barnehage bruker vi ASK (alternativ supplerende kommunikasjon) som en del av språkmiljøet på avdelingene. Dette gir alle barn bedre tilgang til å uttrykke seg og medvirke der talespråket er til hinder for dette.

Språket er det viktigste redskapet for læring. Gjennom språket tilegner barnet seg forståelse av den sosiale og kulturelle verden han eller hun er en del av. Språket er et viktig redskap for å lære om konkrete og abstrakte hendelser og fenomener (Gjems 2009). Språket støtter vår tenkning, har en forklarende funksjon, som gjør det mulig å få en felles forståelse og opplevelse av det vi snakker om. Gjennom språket kan vi dele tanker, følelser, ideer og meninger, historier, vitser, fortellinger og vitenskapelige prosesser. Dette ville vært umulig å dele uten språket (Gjems 2009).

I Rammeplan for barnehager presiseres det at småbarnsalderen er den grunn - leggende perioden for utvikling av språk, og at de minste barna er avhengig av *«At voksne oppfatter og bekrefter barns uttrykk, og samtidig setter ord på deres inntrykk og opplevelser, er av avgjørende betydning for videre utvikling av talespråket»* (KD 2011).
Barnehagelærere og medarbeidere skal støtte opp om barns nysgjerrighet, være barnas medforskere. Dette betyr at voksne ikke kommer med opplagte svar, men lar barnet uttrykke seg, og undre seg, og gi barnet tid til å sette ord på sine tanker.

Barn som ikke ennå har tilegnet seg kulturens språklige symboler kan kommunisere gjennom andre språkformer, men lærer seg gradvis at ord er symboler og har ulike meninger.

Gjennom dialog og hverdagssamtaler i lek, aktiviteter, opplevelser, prosjektarbeid, tøys og tullerier, blir kunnskap, språk, kommunikasjon, mening produsert i felleskapet. Ved å bruke språket får deltakerne i dialogen mulighet til å formulere en forståelse av egne og andres tanker og handlinger. Vi har definert noen sider ved vår språklige virksomhet som vi mener ivaretar et godt språkmiljø for de aller minste fra 1-3 år og de større barna fra 3-6 år.

Premisser for et godt språkmiljø er blant annet:

- Lek er viktig for barns språkutvikling. Barnehagen utvikler lekemiljøene og tilrettelegger for barns lek
- personalet har kunnskap om språk
- Personalet har kunnskap om ASK
- personalet har kunnskap om lek og lekens betydning for barns språkutvikling og sosiale kompetanse
- leken gis stor plass
- Personalet er aktive i dialog og samtale, og er gode rollemodeller
- det lyttes til barns ytringer, være interessert og stille åpne spørsmål – opptak og verdsetting
- Litteratur er tilgjengelig
- Musikk, teater, glede, tøys og tullerier prioriteres
- det settes ord på det man gjør sammen med barn i alle gjøremål
- vi undrer oss sammen
- det er trygt for barn å ytre seg i en gruppe
- at vi observerer barns språk, fanger utvikling og tilrettelegger med utgangspunkt i «den nærmeste utviklingssone»
- at vi er aktive dialogpartnere og tilpasser språket barnets alder og modenhet.

5. LEK

"Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling." (Barnehageloven § 1 Formål, 1. ledd, første punktum).
"Barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfulle opplevelser og aktiviteter." (Barnehageloven § 2 Barnehagens innhold, 2. ledd).

Barnehagen skal ivareta og anerkjenne barnas behov for lek og gi leken en sentral plass i barnehagehverdagen (KD 2017, s20)
Lek er enhver oppførsel, aktivitet eller prosess satt i gang, styrt og konstruert av barna selv; den finner sted når og hvor muligheten oppstår. (...) lek i seg selv er ikke-obligatorisk, drevet av indre motivasjon og foretatt for egen skyld, snarere enn som et middel til et mål. De viktigste kjennetegnene ved lek er moro, usikkerhet, utfordring, fleksibilitet og ikke-produktivitet (FN,2013)

Leken er viktig for å fremme barns danning, intellektuelle, språklige, sosiale og følelsesmessige utvikling og legger grunnlaget for livslang læring. Leken styrker barnets identitet og selvfølelse

Å LEKE ER ET MÅL I SEG SELV

LEK ER BARNS VIKTIGSTE AKTIVITET – OG DE LEKER FOR LIVET

Vi har gjennom flere år akkumulert vår kunnskap om lekens betydning for barns psykiske helse og barns rett til lek og lekens betydning for inkludering, vennskap og felleskap.
Vi har kunnskap om at lek mellom 3-6 åringer kjennetegnes av utprøving av strategier, dyadiske vennskapsrelasjoner, forhandlinger, lekerutiner og leketemaer. Vi har kunnskap om at lek mellom 1-2 åringene kjennetegnes ved at den har kroppslig tilnærming, de har løperutiner, de frakter, samler, improviserer og imiterer. Vi har kunnskap om at lek har stor betydning for barns psykiske helse. Vårt utviklings- og endringsarbeid kretser særlig rundt ulike aksjoner knyttet til lek, tilrettelegging for lek, og personalets gjørekompetanse knyttet til lek, omsorg og relasjonsarbeid.

5.1 Å stole på leken
Vi prioriterer lek og relasjoner som det aller viktigste.
Vi i Skattekista har samarbeidet med STYD kompetanse siden 2018/2019. Vi arbeidere blant annet etter STYDs 6 kriterier på psykisk helsefremmende og inkluderende lekemiljøer. Gjennom vår deltagelse og engasjement i RE-komp (regional ordning for barnehagebasert kompetanseutvikling) For barnehageåret 24/25

1. Barns rett til lek : Psykisk helsefremmende barnehager har ansatte som har kunnskap om barns rett til lek, lekens betydning og lekens egenverdi i barns liv
2. Leken som strukturbærer: Psykisk helsefremmende barnehager har ansatte som organiserer dagen slik at barna kan sette i gang, styre og strukturere leken selv
3. Lek gjenspeilses i det fysiske miljøet: Psykisk helsefremmende barnehager har ansatte som skaper fysiske miljøer der kunnskap om lek gjenspeiles.
4. Å invitere til lek: Psykisk helsefremmende barnehager har ansatte som strukturerer rom, leker og materiell slik at de inviterer til lek
5. Pålogget i leken: Psykisk helsefremmende barnehager har ansatte som deltar i barns lek på en støttende og utforskende måte
6. Språk for lek: Psykisk helsefremmende barnehager har de ansatte et tilgjengelig fagspråk knyttet til lekens betydning, lekemiljøer og materialer.

5.2 Tilrettelegging for lek
Kunnskap lek og lekens kjennetegn, om hvordan barn leker og utforsker, og lekens betydning for barns livsmestring og psykiske helse, sosiale kompetanse, tilhørighet i felleskapet, vennskap og inkludering, gir personalet ansvar for:

- At det gis tid og rom for lek
- At barn blir møtt med omsorg for sine behov i leken og gir barnet mulighet til å bli en del av omsorgsrelasjonen
- At det tilrettelegges for varierte lekmuligheter ute og inn
- At vi støtter barn i leken med vår lekeklokskap og omsorgsfulle væremåte
- At vi støtter barns nysgjerrighet og fantasi
- At vi er logget på i leken for å gi støtte til barns initiativ, kreativitet, samspill og medvirkning
- At alle barn får delta

Gjennom vårt utviklingsarbeid i regi RE-komp i perioden 23/24 – 24/25 -25/26 valgte vi oss ut noen punkter knyttet til personalets rolle. Disse punktene er like aktuelle for det videre utviklingsarbeidet for BARNEHAGEÅRET 26/27, der vi også i år har valgt å rette oppmerksomheten på «Det musiske mennesket» for et mer inkluderende lekemiljø.
Personalet har fundert ut at vi på best mulig måte ivaretar barns lek og initiativ ved at vi:

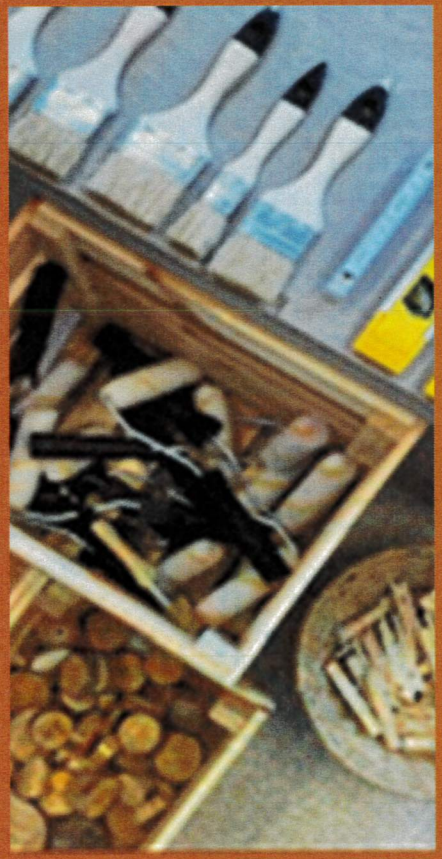

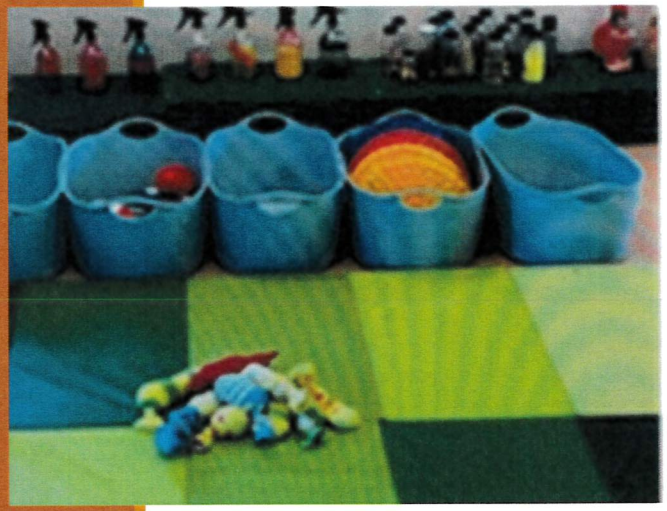

5.3 Vennskap, felleskap og leken

Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og være i positivt samspill med barn og voksne. Sosial kompetanse utvikles egen erfaring gjennom deltakelse i lek og felles opplevelser og læring. Barns selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov. (Rammeplan 2017: 22-23) Barna og de voksne i barnehagen er ikke en ensartet gruppe, men sammensatt av mange individer som møter hverandre med ulike forutsetninger.

Tidlige erfaringer har stor betydning for barns samspillferdigheter og gjør barnehagen til en viktig arena for sosial utvikling, læring og etablering av vennskap. Lekens kjennetegn er at den er en frivillig aktivitet som barnet selv velger å delta i. Å få venner og "få bli med" er noe av det viktigste i oppveksten. Det kreves sosiale ferdigheter for å delta i samspill, og det er nødvendig å delta for å utvikle sosiale ferdigheter som fungerer i samspill med jevnaldrende. Å være venner er å møtes i et forhold hvor den enkelte opplever å føle seg godtatt og verdsatt for akkurat den han eller hun er.

Å tilhøre en gruppe gir barna trygghet og sosial tilknytning. Opplevelser sammen med andre kan være veien inn i nye vennskap. I et vennskap må man gi og ta. En balanse er viktig, hvis ikke så går man fort videre for å danne nye vennskap. Derfor er det viktig med tilstedeværende voksne, som kan være støttende og veiledende i relasjonene. Hos oss har alle de voksne felles ansvar for alle barna, og vi snakker sammen og drøfter underveis når vi ser og opplever situasjoner som er fine eller ting som kan være utfordrende i samspill.

Den voksne har alltid ansvar i relasjonen. I en barnehagehverdag hvor mange voksne og barn skal fungere sammen, er kanskje den viktigste læringen å lære å vise omsorg og være ansvarlig overfor andre, uten at en ofrer sin egen integritet

6. SAMARBEID MED FORELDRENE

"Barnehagen skal gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings og aktivitetsmuligheter i nær forståelse med barnas hjem" (Barnehageloven §1). *"Foreldre og barnehagens personale har et felles ansvar for barns trivsel og utvikling. Det daglige samarbeidet mellom hjem og barnehage må bygge på gjensidig åpenhet og tillit" (KD* 2011, s 20).

Foreldre og foresatte er barnehagens viktigste samarbeidspartner. En viktig forutsetning for at barn skal føle trygghet og tillit til barnehagen er at foreldrene opplever det samme. For å ivareta foreldrene har vi som mål å gi så god og rikholdig informasjon om barnet og det som skjer i barnehagehverdagen. Barnehagen invitere i tillegg foreldre og familiemedlemmer til ulike arrangementer i løpet av barnehageåret. De neste punktene i dette kapittelet gir til kjenne de viktigste samarbeidsarenaene.

Det første møtet:
Mange foreldre, særlig foreldre som skal ha sitt første møte med barnehagen, vil naturlig undre seg om mange ting, og søke svar på det de lurer på. Vi ønsker at foreldre skal være så trygge som mulig før barnet skal starte i barnehagen. Nye foreldre inviteres derfor til et møte hver juni. Vi ønsker velkommen til samarbeid til barnas beste. Møtet gjennomføres omtrent slik: Først presenteres barnehagens innhold gjennom årsplanen, oppbygning og historie. Så viser vi gjerne en film eller bilder fra hverdagen. Spørsmål og innspill er kjærkomment. Praten går gjerne da rundt aktuelle temaer som tilvenning og hvordan vi skal samarbeid om den, følelser knyttet til det å overlate barnet til andre, det kan være spørsmål om måltider og soving, eller det kan være andre praktiske spørsmål. Vi avslutter alltid med å beskue hele barnehagen innvendig og utvendig samtidig som vi er i dialog om det som skjer i barnehagehverdagen. Presentasjonene fra møtet sendes til alle som et referat. De som ikke fikk anledning til å delta på møtet får tilbud om en samtale på et annet tidspunkt.

Daglig dialog:
Ved levering og henting har vi mulighet til å utveksle opplevelser fra barnets hverdag og dele nyttig informasjon. Fra tid til annen trenger foreldre eller ansatte å ha en kort samtale voksne imellom, uten barn til stede. Da avtales det enten en telefonsamtale, eller man tar en kort prat der og da, litt vekk fra barna. Foreldre og personale har et felles ansvar for å dele informasjon om forhold som sikrer den beste ivaretagelsen for et trygt og godt barnehagemiljø for barna.

Foreldresamtaler:
Barnehagen er pålagt å innkalle til foreldresamtale minimum en gang i året. I Skattekista gis foreldrene tilbud om samtale to ganger i året. En på senhøsten og en på våren.

Foreldremøter:
Det innkalles til tre foreldremøter i året. Ett felles, ett for de helt nye og ett for foreldrene til skolestarterne. Ved det felles foreldremøte gjennomføres det vanligvis i form av foredrag/temakveld, eller avdelingsvis. Foreldrene oppfordres til å komme med ønsker om tema.

Andre arrangementer:
Det inviteres til blant annet til foreldrekaffe, luciafeiring, grunnlovsfeiring og sommerfest. I tillegg bidrar foreldrene til felleskapet ved to arrangerte dugnader pr år

Ukesbrev:
Hver uke får foreldrene tilsendt en tekst med bilder fra ukens aktiviteter og hendelser, og informasjon om videre fremdrift av for eksempel prosjektarbeid og ulike aktiviteter som ligger litt lengre frem i tid. Ukesbrevene har flere viktige funksjoner. Ukesbrevet bidrar til å gi foreldrene innblikk i barnehagehverdagen og barnehagens pedagogiske virksomhet, både det som har funnet sted og hva som skal skje forankret i rammeplanen og lov om barnehager. Ukesbrevet skal bidra til at foreldrene får kunnskap om barnehagehverdagen og som igjen kan stimulere til samtaler mellom foreldrene og barna om barnehagehverdagen. Ukesbrevene inngår som en del av barnehagens pedagogiske dokumentasjon og som en del av evalueringsgrunnlaget for barnehagens pedagogisk virksomhet.
Ukesbrev sendes normalt ut i sept, okt, nov, jan, feb, mars, april. Avvik kan forekomme eks. når personalet er på kurs, perioder med foreldresamtaler og sykefravær, ferieavvikling eller andre forhold som gjør at tilstedeværelse med barna og barnegrupper på prioriteres fremfor administrative oppgaver. Dere foreldrene vil da få beskjed om det.

Generell informasjon og kommunikasjon:
Ut over ovennevnte punkter er det kort vei til kontakt enten pr. e-post, tekstmeldinger, pr. telefonsamtale eller be om et møte hvis det er behov for det. Henvendelser fra foreldre blir besvart så fort det lar seg gjøre.

Innspill, forslag og tilbakemeldinger:
Foreldrene oppfordres til å komme med forslag til endring og utvikling pr e-post. Forslag, innspill og tilbakemeldinger kan også komme til uttrykk gjennom samtaler i hverdagen, eller ved foreldresamtaler. Det er særlig viktig dere foreldre og oss personalet har godt samarbeid for å ivareta barns rett til et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (bhg loven kap 8)

Samarbeidsutvalget:
SU er et rådgivende, kontaktskapende og samordnet organ. SU består av foresatte og ansatte i barnehagen slik at hver gruppe er likt representert. SU arbeider med saker som er av betydning både for personalet, foresatte og andre brukere av barnehagen. SU fastsetter årsplanen for barnehagens pedagogiske virksomhet. SU har minimum 2 møter pr. barnehageår.

Foreldrerådet:
Foreldrerådet består av barnas foresatte. Det fremmer deres fellesinteresser og bidrar til at samarbeidet mellom barnehagene og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø. Foreldrerådet kan ta opp saker som er av betydning for både foreldre og barn.

6.1 Tilvenninger

Vi inviterer nye foreldre til felles foreldremøte i juni. Se mer om dette i kapittel 6 side 7 «Det første møtet». Vi i Skattekista har individuell tilnærming til hvert enkelt barn og deres foreldre/foresatte knyttet til tilvenningsperioden. Barn forholder seg ulikt til endringen fra å være hjemme sammen med alt som er kjent, til å begynne i barnehagen med alt som hører til av nye mennesker både barn og voksne, nye rutiner, nye rom og omgivelser. Vi anbefaler alle foreldre å bruke god tid i tilvenningsperioden. For de aller minste vil god tid være en relativ størrelse så all tilvenning må tilpasses hvert enkelt barn behov.

6.2 Bytte avdeling

Å bytte avdeling kan også oppleves som en stor overgang for små barn. Barn, foreldre og personal gjør gode avtaler og samarbeider om tilvenningsperioden fra liten avdeling til stor avdeling. Uavhengig av når barnet skal bytte avdeling, er forberedelsestiden for barnet viktig. Barnet skal gradvis innlemmes i den nye barnegruppa og personalet som er der. Barna gis gradvis større tilgang på flere voksne og barn og andre type aktiviteter. Vi starter denne tilvenningsprosessen 1-2 måneder før fysisk overflytting.

6.3 Overgang barnehage/skole/foreldremøte

Det er viktig at overgangen fra barnehage til skolen gjøres forutsigbar, trygg og god. Larvik kommune har utarbeidet er årshjul som vi i Skattekista legger til grunn for noe av planleggingen for skolestarternes siste år i barnehagen.
Barnehagen, i samarbeid med dere foreldre og skolen skal legge til rette for at avskjeden med barnehagen og overgangen til skolen skal oppleves naturlig og god.
De eldste barna – skolestarterne i Skattekista kalles "Ridderne". "Ridderne" har egne samlinger hver uke der de samles på tvers av avdelingene.
Barna har store forventninger til det å være riddere og gleder seg i ukesvis til å bli riddere. Riddergruppene starter første uken i september hvert år. Dere som er ridderforeldre inviteres til et samarbeidsmøte i starten av september. Der samtaler vi om hvordan vi tenker å legge til rette for blant annet barnas medvirkning, lek, aktiviteter, sosial kompetanse, vennskap og inkluderende felleskap. Skolen har ansvar for å invitere til "skoleklubben" i løpet av våren.

6.4 Grenseobjekt og tilvenning

Ved oppstart i august 2021 gikk vi i gang med å etablere en ny tilvennings- og tilknytningspedagogikk. Dette handler om «grenseobjekt». Vi som jobber med barn, vet at alle overganger i barns liv er viktige. For mange barn er bamser, smokk eller andre ting hjemmefra noe som gir dem trygghet og minner dem på foreldrene og hjemmet. Dette kalles overgangsobjekt eller trygghetsobjekt. Grenseobjekt derimot, er et fysisk objekt som blir en brobygger mellom to arenaer. I vårt tilfelle mellom hjemmet og barnehagen og fra liten avdeling til stor avdeling. Det er noe vi kan være sammen om som kan omtales som det felles tredje, som skaper trygghet og gir rom for dialog og deltakelse på tvers av settinger og som gir potensial til prosjektarbeid, samskapning og fellesskap med de andre barna på avdelingen.

Våren 2021 fikk alle foreldre tilsendt et velkomstbrev med informasjon om grenseobjektet som ble valgt. Vi i Skattekista var på det tidspunktet med på et kompetanseutvikling i regi av Larvik kommune og USN med tema språk og litteratur. Lillegull og Storesmå valgte i den anledning boka om edderkoppen som sitt grenseobjekt, og med fokus på edderkoppen som bokas karakter. Med utgangspunkt i å skape felles erfaringer bruker vi grenseobjekter som fungerer som brobygger mellom barnehagen og hjemmet. Et objekt eller artefakte som barnet, barnegruppen, foreldrene og barnehagen er sammen om. På besøksdagen før ferien fikk barna med seg et laminert ark som er en forside av barneboka med bilde av en edderkopp. Det er denne karakteren som skulle fungere som et grenseobjekt for barna på småbarnsavdelingen. I forkant av oppstart krever det at foreldrene blir kjent med grenseobjektet. Grenseobjektet skal gjøres synlig i hjemmet ved f eks, henge den opp på kjøleskapet, eller sette den i lekekassa. Når barna starter i barnehagen vil de møte grenseobjektet, og på den måten skape forbindelsen mellom hjemmet, barnehagen og de andre barna.
Hva som blir grenseobjektet for barnehageåret 26/27, vil dere få informasjon og innsikt om før sommeferien 2026.

6.5 Inkluderende barnehagemiljø med fokus på det musiske mennesket videreføres også for barnehageåret 26/27

Vi arbeider vi videre med temaet « inkluderende lekemiljø for alle» i regi av Rekop med ekstra fokus på språk og språkutvikling for alle. Det er naturlig at vi i denne sammenheng viderefører vårt fokus på det «musiske mennekset» som ramme rundt vårt utviklingsarbeid også for bhg året 26/27. En mulig problemstilling kan være: « Hvordan kan multimodal tilnærming til musikk bidra til et mer inkluderende leke- ,barnehagemiljø og språkmiljø for alle?»
Prosjekter, temaer og faglige vurderinger vil bli tilgengelig for dere gjennom blant annet ukesbrev gjennom barnehageåret.

7. ARBEID MED RAMMEPLANENS OMRÅDER OG PROGRESJON

I rammeplanen er fagområdene angitt som prosessmål. Det vil si at barna skal bli kjent med læringsområder og læringsmåter ut ifra et overordnet opplevelsesbasert perspektiv. Fagområdene skal tilpasses lokale forhold, barnet og barnegruppas interesser og det lokale samfunn (KD 2011, s 40). Progresjonen innenfor de forskjellige fagområdene blir i denne fremstillingen ikke angitt knyttet til spesifikke alderstrinn, men tydeliggjøres i generelle betraktninger. Progresjon handler om gjentagelse. Rammeplanens fagområder presenteres her som en oversikt med eksempler på aktiviteter for hvert fagområde.

Fagområdene vil sjelden opptre isolert, men er oftest representert tverrfaglig både knyttet til prosjektarbeid som metode, i hverdagsaktiviteter, lek, høytider og tradisjoner.
Barnehageårene 2021/22 og 2022/23 var vi i Skattekista deltagende i regional kompetanseordning der språk og litteratur var tema.

7.1 Kommunikasjon, språk og tekst *"Personalet må skape et språkstimulerende miljø for alle barn og oppmuntre til å lytte, samtale og leke med lyd, rytme og fabulere med hjelp av språk og sang"* (KD 2011). Dette fagområdet understreker språkets betydning for kommunikasjon både verbalt og nonverbalt. Det er viktig at alle barn gis erfaringer for å lære seg begreper og språkets mange dimensjoner.
"De ansatte skal oppmuntre barn med to eller flerspråklig bakgrunn til å være språklige aktive og samtidig hjelpe dem til å få erfaringer som bygger opp deres begrepsforståelse og ordforråd i norsk. De ansatte skal støtte barn som har ulike former for kommunikasjonsvansker, som er lite språklig aktive eller har sen språkutvikling" (KD 2011). I Skattekista tar vi ansvar for at alle barn får støtte i kommunikasjonsutviklingen. For de to– eller flerspråklige barna er det av stor betydning at foreldrene og barnehagen samarbeider godt slik at vi får en oversikt over barnets «begrepsbank» og språkforståelse.

Oppstartsamtale med foreldrene er et godt sted å starte i forhold til dette. På bakgrunn av samtaler med foreldre og observasjon av barnet vil vi sette inn ekstra tiltak for å støtte kommunikasjonsutviklingen. I enkelte tilfeller vil det være behov for barnehagen etablerer samarbeid kommunens tjenester som tolketjenesten og morsmålslærer.

Av ulike årsaker kan barn også ha ulike former for kommunikasjonsvansker. I nært samarbeid med barnas hjem setter vi da inn ekstra tiltak. Enkelte ganger kan det være behov for profesjonell hjelp fra PPT eller andre faginstanser.

- **Talespråket**

Barns selvforståelse utvikles og forandres i møte med andre. De fleste barn starter i barnehagen fra 1 – 1 ½ års alder. Ved ca. 1 års alder oppdager barnet at ordene kan brukes til å dele opplevelser og til å forstå, samtidig som barnet opplever seg selv som «meg» og kan kommunisere om seg selv til andre. Ved ca.3 års alder utvikler barnet sitt narrative selv. Barnet kan snakke om seg selv i sammenhengende språkform, fortelle og gjenfortelle historier. Tiden før barnet starter i barnehagen er en førspråklig periode og har betydning for den videre språkutviklingen. Det gryende selvet utvikles de første leveukene og gjenkjennes gjennom barnets intensjoner om opplevelse av harmoni, indre ro, mestring og glede over livet.

Kjerneselvet utvikles fra 2-3 måneders alder der barnet oppdager at den kan påvirke de nære relasjoner. Fra 6.mnd alder utvikles det intersubjektive selvet. Barnet opplever sin indre verden av følelser, motiv og intensjoner, samtidig som de forstår at andre har det samme(Haugen , fl, 2013).

Utforsking av språket handler om utprøving og feiling. For at barn skal oppleve mestring, tørre og prøve og feile, er det viktig at læringsmiljøet er preget av tillitt, åpenhet og anerkjennelse. Voksne som støtter og anerkjenner barnet i sin utforsking av språket har betydning for barnets selvoppfatning og vurdere utforsking av språket. Når vi voksne er oppmerksomme, anerkjennende og verdsetter det barnet uttrykker, verbalt eller nonverbalt, bidrar vi til å gi barnet troen på seg selv og at det de formidler er viktig for andre

- **Skriftspråket**

"De ansatte skal la barn møte symboler som bokstaver og siffer i daglig sammenheng, og støtte barns initiativ når det gjelder å telle, sortere, lese, leke, skrive eller til å diktere tekst" (KD 2011).

I barnehagen er skriftspråket, symboler og tegn representert og synlig på mange ulike måter. Vi har de siste to årene tatt i bruk ASK (Alternativ og supplerendekommunikasjon) som et verktøy for å støtte alle barn i kommunikasjonsutviklingen. Ord, aktiviteter og hendelser er representert ved symboler understøttet med det skrevne ord (ordbilder)og symboler og er plassert i barnas høyde. Dette er en god støtte i kommunikasjonsutviklingen. Dette gjelder særlig for de minste barna, og de barna som har ulike former for kommunikasjonsvansker. Symbolene gir barna en bedre mulighet til å uttrykke hva de mener fordi de kan peke på symbolet og få hjelp av en voksen til å sette ord på hva barnet mener, - vil uttrykke. ASK er tatt i bruk både på avdelingen for de minste barna og på avdelingene for de større barna.

Barnets navn skrives alltid på arbeider barnet gjør, navnet er skrevet på hver plass i garderoben og på barnas permer. Dette bidrar til at barnet etter hvert kjenner igjen sitt eget navn som et ordbilde og etter hvert lærer seg den første bokstaven i navnet sitt.

Pedagogisk dokumentasjon inneholder alltid en tekst som kan åpne for samtaler både om innholdet, men også om bokstavenes form og utseende. I starten har barn et relativt ubevisst forhold til tall og bokstaver. Gjennom en naturlig progresjon oppdager barna gradvis skriftspråkets og symbolenes funksjon. Barna erfarer gradvis betydningen av det skrevne ord. Det kan for eksempel være dikt som barna lager og som de vil at voksne skal skrive ned eller det kan være avtaler, huskeliste eller fortellinger som barn og voksne har skapt sammen. På den måten erfarer barn at tekster, ord og symboler går fra å være noe abstrakt til noe konkret og gangbart. Dette kan bidra til å inspirere barns egen utforsking med bokstaver og symboler gjennom for eksempel lekeskriving. Progresjon her går fra å leke seg med former og bevegelser, linjer og mønster og til å skrive gjenkjennelige bokstaver.

Ofte er barna veldig interessert i å lære seg «sin» bokstav som de ofte forbinder med den første bokstaven i navnet sitt. Når barn er klare for og viser interesse for det vil vi voksne bidra med dette. Vi vil tilnærme oss bokstavlæringen på en lekende måte for eksempel gjennom «Skrivedans» eller «Snakkepakken».

I «Riddergruppa», som er ukentlig samling for de eldste barna i barnehagen har vi mulighet til å jobbe tettere med bokstav og tallinteressene. Dette skjer på barns premisser og ut ifra enkeltbarns og barnegruppens forutsetninger. I tillegg til betydningen av de etiske dimensjonene i relasjoner mellom mennesker, har fagområdet kommunikasjon, språk og tekst en gjennomgripende posisjon i alt vi foretar oss. Les også kapittelet om «språk, språkutvikling, dialog og hverdagssamtaler», kapittel 4 i denne årsplanen.

Kjerneselvet utvikles fra 2-3 måneders alder der barnet opplever at det kan påvirke i de nære relasjoner. Fra 6 måneders alder utvikles det intersubjektive selvet. Barnet opplever sin indre verden av følelser, motiv og intensjon samtidig som de forstår at andre har det samme (Haugen, fl, 2013). Utforsking av språket handler om utprøving og feiling. For at barn skal oppleve mestring, tørre å prøve og feile, er det viktig at læringsmiljøet er preget av tillitt, åpenhet og anerkjennelse. Voksne som støtter og anerkjenner barnet i sin utforsking av språket har betydning for barns selvoppfatning og videre utforsking av språket. Når vi voksne er oppmerksomme, anerkjenner og verdsetter det barnet uttrykker, verbalt eller nonverbalt bidrar vi til å gi barnet troen på seg selv og at det de formidler er viktig også for andre.

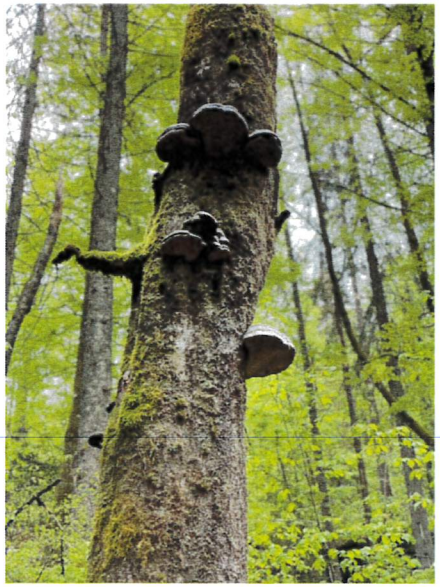

I Skattekista er vi opptatt av å «bade» barn i språklige aktiviteter. Vi har særlig fokus på språkets musiske elementer, hverdagssamtalen og at kunnskap skapes gjennom lek og samhandling med andre barn og voksen i et sosiokulturelt læringsperspektiv. Eksempler på aktiviteter som har betydning for barns språkutvikling er, sang og musikk, rim regler, skape historier sammen gjennom samtaler, lek, prosjektarbeid, bildebøker med vekt på fortellingen, høytlesning, pedagogisk dokumentasjon og Ask

Høytlesning og fortellinger er en språklig aktivitet som har en sentral plass i barnehagens hverdagsliv. Progresjonen her vil være lesning og fortellinger fra bildebøker med korte fortellinger for de aller minste. De eldre barna vil være mer utholdende og mottakelige for mer utfordrende fortellinger.

I Skattekista har vi derfor opparbeidet et eget bibliotek med et mangfoldig utvalg av bøker både for de minste og for de eldre barna. Andre viktige språklige aktiviteter og forhold er samtalene vi har sammen i forhold til den pedagogiske dokumentasjonen, voksne som tydelige språkmodeller som benevner og setter ord på ulike gjenstander og hendelser, som bruker jeg-budskapet, er ærlig og personlig ved å sette ord på følelser og tanker.

Progresjon i barns utforsking av språkets elementer vil være de aller minste barnas lek og utforsking med ord, rytmer, bevegelse, gjentagelse og lyder. Slike aktiviteter kan skje spontant i uformelle aktiviteter eller i mer formelle aktiviteter som samling eller prosjektarbeid. De minste kan for eksempel slå en gjenstand i bordet, lage rytmer, herme etter hverandre, vente, stoppe opp, leke og tulle med sanger, ord, rim og regler. På den måten vil barna få erfaringer med og lære om lyder, ord, setninger og rytmen i språket. De språklige aktivitetene utvikler seg fra lek med lyder og rytmer til at det hos de større barna synges sanger med rikholdig tekst der de musiserer og spiller sammen. De minste barna starter med enkelt ord, utvider med to-tre ords setninger og til lengre setninger med fem – seks ord. Gradvis bygger de på overbegreper og underbegreper. De lærer for eksempel at et dyr også kan være en katt, en hund, en hest osv. og at en stol kan være en gyngestol, tripptrappstol, lenestol, spisestuestol osv., at en blomst også kan være en hvitveis, hestehov, blåklokke osv. Ulike aktiviteter, formelle og uformelle vil gi tilgang til og erfaring med ulike begreper

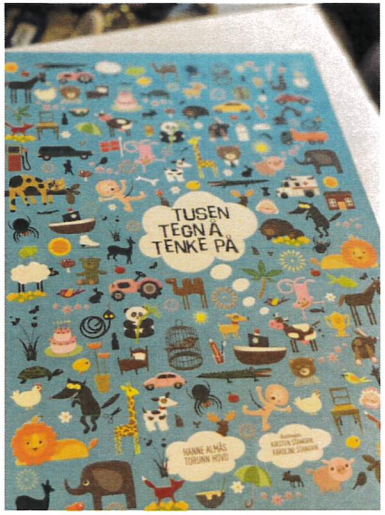

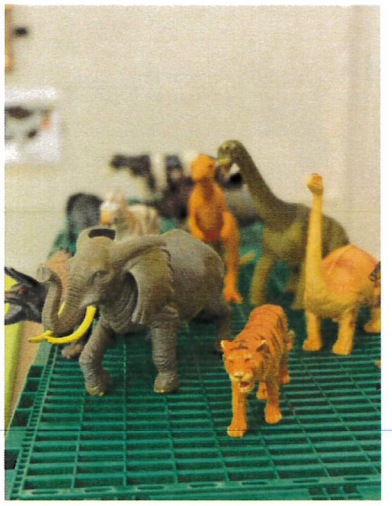

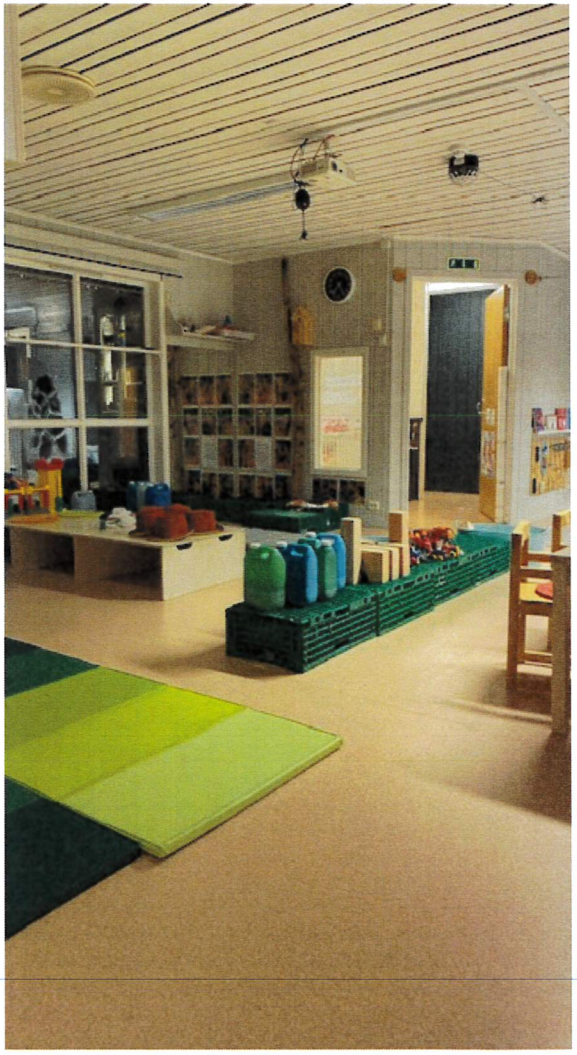

7.2 Kropp, bevegelse , mat & helse
Betydningen av dette fagområdet blir i rammeplanen (KD 2011, s 41) understreket på følgende måte: Barn er kroppslige aktive og utrykker seg mye gjennom kroppen. Gjennom kroppslige aktivitet lærer barna verden og seg selv å kjenne. Varierte fysiske aktiviteter både inne og ute er av stor betydning for utviklingen av motoriske ferdigheter og kropps- beherskelse.

Barns mulighet for kroppslig utfoldelse har stor betydning for barnas lek og læring og har betydning for trivsel og utvikling, både fysisk og psykisk. Rike muligheter for varierte aktiviteter både ute og inne bidrar til barna utvikler seg motorisk og får positiv selvoppfatning. I arbeidet med dette fagområdet skal vi bidra til at barna utvikler forståelse og respekt for egen og andres kropp og at vi alle er forskjellig.

Små barn opplever det som skjer gjennom kroppslige erfaringer, de imiterer andre barn og voksne og lar seg lede i kroppslig utfoldelse og lek. Barn har stort behov for bevegelses - frihet. I Skattekista har vi lagt til rette for bevegelse inne for de yngste barna og de større barna på en fleksibel måte både i forhold til grovmotorisk og finmotoriske aktiviteter. Alle avdelingene har leker og utstyr tilgjengelig som appellerer til store bevegelser og mer finmotoriske bevegelser. Vi har sanserom, vegghengte border som på et øyeblikk kan gjøre fellesrommet om til «gymsal», madrasser og puter, store og små byggeklosser, småleker osv. Barns forutsetninger for lek og kroppslig utfoldelse endrer seg, og leken endrer seg. På avdelingene for de eldre barna er det lagt til rette for større variasjoner av ulike aktiviteter.

I Skattekista har vi et stort uteområde med varierte leke og aktivitetsmuligheter og vi har leker og utstyr som er tilpasset ulike alderstrinn og ulike årstider. I vårt utelekeområde finner du diger sandkasse med byggesand, skråninger, bærbusker, drivhus, vannrenne, spennende tujahekk sykkelbane, akebakke, tunell, kupert terreng, små skogholt og selvsagt rikelig med pinner, jord og sand. Utelekeområdet vårt er heldigvis veldig stort og mangfoldig. Vi har valgt å montere porter slik at vi fra tid til annen har mulighet til å stenge den ene delen. Dette blant annet for å ivareta oversikt og sikkerhet og å kunne arrangere ulike aktiviteter ut ifra barns alder og forutsetninger. Deltagende voksne som oppfordrer og motiverer til lek og aktivitet er like viktig når vi er ute som når vi er inne. Vi er i tillegg så heldig at vi har tilgang på skog og natur også utenfor barnehagens inngjerdede område. Vi benytter oss ofte av den muligheten. Turene tilpasses alder og forutsetninger.

- **Mat**

Måltider, kosthold og hygiene kommer naturlig inn under dette fagområdet. I Skattekista har vi en ordning der vi tilrettelegger for formiddagsmat og ettermiddagsmat. Barna er gjerne med på aktiviteter knyttet til måltidene. Det kan gjelder kutting av grønnsaker, baking, oppmåling, dekking av bord og rydding. Vi har fokus på sunn, variert og næringsrik kost og at barna skal få tilgang til ulike smaker. Under måltid lærer barn nye begreper og turtaking. De aller minste barna mestrer gradvis å smøre på brødskive selv med hjelp og støtte av voksne. Det er viktig at voksne er til stede og oppmerksomme slik at barn får nødvendig hjelp og støtte når de trenger det, bidra til gode samtaler og god stemning under måltidet. Opplevelse av sult og når barnet har behov for toalettbesøk eller bleieskift er individuelt. Det er også individuelt når barnet er klar til å bli mer selvhjulpen både ved toalettbesøk og bleieavvenning. Vi voksne er støttende i overgangsprosessen og er følsomme for når barnet er klar for å bli mer selvstendig. Barna oppfordres og oppmuntres til å vaske hendene før og etter måltid og etter toalett - besøk. Voksne er støttende og hjelpsomme, og bidrar til at barna skal forstå hvorfor håndvask er nødvendig.

Helsedirektoratets «bra mat i barnehagen» er en viktig ressurs knyttet til mat.

7.3 Kunst, kultur og kreativitet

Gjennom dette fagområdet er det meningen at barna skal: *Utvikle sin følsomhet for å lytte, iaktta og uttrykke seg i møte med og refleksjon over kultur, kunst og estetikk. Gjennom å ta i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede skal barna styrke sin kulturelle identitet og sine personlige uttrykk. Dette bidrar til å utvikle evnen til å bearbeide og kommunisere sine inntrykk, og gir varierte uttrykk gjennom skapende virksomhet, visuelt språk, musikk, sang, dans og drama* (KD 2011, s 44).

Det er barnehagens oppgave å legge til rette for kreative prosesser som gjennom inntrykk og opplevelser inspirerer til at barn kan uttrykke seg gjennom lek og de estetiske fagene.

Kunst, kultur og kreativitet handler både om inntrykk og uttrykk og har på den måten en stor bredde. Barn skaffer seg erfaringer og kunnskap gjennom sanser, kropp, fantasi og kreativitet. For å gi barna så gode vilkår som mulig for kreative prosesser er vi bevisste på hvordan vi tilrettelegger det fysiske miljø. I tråd med rammeplanen (s. 44) har vi ulike materialer og utstyr tilgjengelig, som ulike formingsmaterialer i form av ark, maling, perler, plastelina, musikkinstrumenter, rik tilgang på bøker, utkledningstøy, tepper og puter. Dette bidrar til at alle barna uansett alder gis mulighet til å selv ta initiativ til kreative prosesser og at mangfoldet av utstyr og materiale kan bidra til å utvide leken. I tillegg til tilgjengelig utstyr og materiell gir barnehagens ulike rom mulighet for varierte aktiviteter og opplevelser. Barns medvirkning har en sentral plass i Skattekista. Vi er derfor opptatt av at planer og prosjekter skal være så fleksible som mulig for å ivareta balansegangen mellom formelle og uformelle aktiviteter.

Prosjektarbeid legger opp til skapende samspill der barna kan oppleve mestring og glede i samspill med andre ut ifra sine egne forutsetninger. I et trygt og samspillende miljø vil barna kunne la seg inspirere av hverandre og av de voksnes kunnskaper, engasjement og interesser. Gjennom prosjektarbeid vil de estetiske fagene komme til uttrykk gjennom barns egne initiativer og gjennom tilrettelagte og planlagte aktiviteter. Les mer om prosjektarbeid i kapittel 8.

- **Lekens samspill med kultur, kunst og kreativitet**

Personalet skal motivere barna til å uttrykke seg og gi dem mulighet til å finne sine egne uttrykksformer (KD 2011).

Barns lek og utforskertrang har en viktig plass i forhold til kunst og kreativitet. Når barn leker og utforsker, lærer de gradvis hvordan ulike materialer oppfører seg og hvordan ulike redskaper og utstyr kan brukes. Det er viktig at personalet lar barn utfolde seg og utvikle sine kreative prosesser og at vi ikke er opptatt av resultat og produktets utseende, men prosess. Gradvis erfarer barna at lek og kreativitet også er har et skapende samspill. Vi har stor respekt for barns initiativ til lek og rollelek og legger til rette for leken både med utstyr, rom og rekvisitter. Les mer om lek i kapittel 5.
Progresjonen knyttet til lek er at de yngste barna vil gjerne leke med den samme leken til samme tid, til de eldste barna som mer og mer mestrer roller og ta i bruk rekvisitter og utstyr til å forsterke leken og de ulike rollene.

I utforskingen av materialer og utsyr vil progresjonen for eksempel være at de aller minste barna utforsker mat og drikke, der de kan fylle en kopp og tømme det ut igjen. Når de minste baker er de kanskje mest opptatt av å smake og kjenne – bli kjent med konsistenser, lukter, smak og funksjon – undersøke hva som skjer igjen og igjen. Jord, sand, bøtter og spader brukes forskjellig av de minste barna og de større barna. De minste kan være mest opptatt av å flytte sand fra ett sted til et annet, fylle bøtta for så å tømme det ut igjen. De gjør eksperimenter med ulike materialer og størrelser og er preget av gjentatte handlinger. Gradvis blir barna mer avanserte i sin bruk av redskaper og materialer og barna får gradvis mer kontroll over bevegelse, blir mer målrettet og lærer teknikker som åpner for nye muligheter både i rollelek og de uformelle og formelle kreative prosessene.

Gjennom lek og utforskning, formelle og uformelle aktiviteter, gjør barna seg erfaringer med rekkefølge, årsak og virkning og utvider på den måten den logiske tenkning og tekniske forståelse.

- **Estetikk**

"Personalet skal sørge for en estetisk dimensjon i fysisk miljø og innhold. De skal oppmuntre og stimulere barna til å iaktta estetiske fenomener og detaljer i møte med natur og fysisk miljø og i kunstneriske uttrykksmåter i arkitektur, bilde, tekst, musikk og bevegelse" (KD 2011, s 44). Estetikk er et kunstteoretisk begrep som brukes om «læren om kunnskap som kommer til oss gjennom sansens», og «læren om det vakre og det skjønne i kunsten».

I Skattekista er vi nøye med å presentere barnas kreative arbeider, både tegninger, pågående og ferdigstilte prosjekter og installasjoner på en måte som skal appellerer til barns undring og stolthet over prosjekter som er gjort i fellesskapet og over egne og andres kreative arbeider. Det er ekstra gøy å vise frem til foreldrene når prosjekter og barnas arbeider presenteres på en måte som appellerer til ekstra fryd og stolthet for barna, ansatte og foreldrene. For at kreative arbeider skal presenteres på best måte har vi valgt å ha alle veggene i en lys farge. Det gjør at det som henges opp og presenteres kommer tydelig frem. Arbeider som malerier og tegninger blir gjerne rammet inn. Det er også viktig med en struktur og orden i det som presenteres. En viss struktur og orden er også viktig for å ivareta estetikken generelt både ute og inne.

Gjennom prosjekter gis barna tilgang til mange forskjellige estetiske fenomener avhengig av ulike prosjekters tema. Vi kan være på tur i naturen og nærmiljøet, Vi kan studere kunstverk, enten ved hjelp av pc og projektor eller galleri besøk. Vi kan lytte til og la oss inspirere av dans og bevegelse til musikk, vi kan male mens vi hører på musikk, vi kan 12 skape egne tekster og egen musikk, vi kan lytte til musikk og kjenne på en stemning, vi kan undersøke bygninger og installasjoner og la oss inspirere til tegning, maling og bygging gjennom egne estetiske og kreative prosesser. Ulike aktiviteter og omgivelser gir mange anledninger til å reflektere og samtale over estetiske fenomener og detaljer.

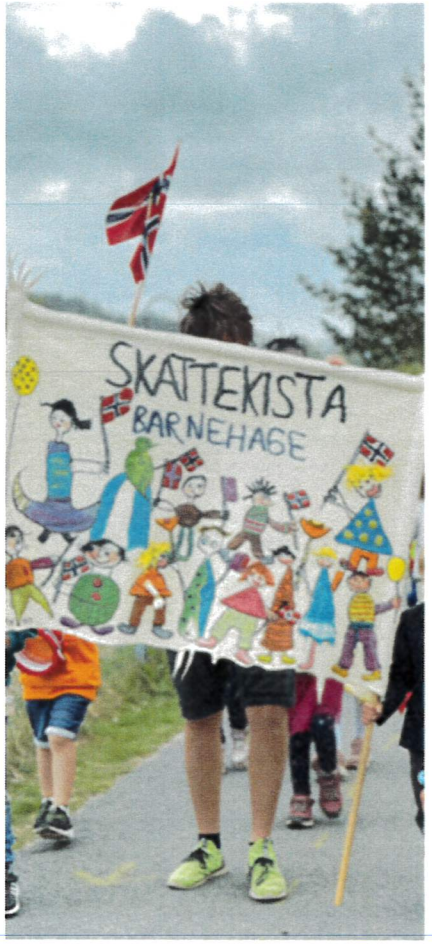

«LÆREN OM DET VAKRE OG DET SKJØNNE I KUNSTEN»

7.4 Natur, miljø og teknikk

Dette fagområdet handler om å utvikle en grunnleggende kjærlighet og respekt for naturen. Ifølge Rammeplanen skal barnehagen bidra til at barna skal bli kjent med og få forståelse for planter, dyr, landskap, årstider og vær. *Gjennom dette arbeidet skal barna få en begynnende forståelse for betydningen av en bærekraftig utvikling og en forståelse for samspillet i naturen og mellom mennesket og naturen* (KD 2011, s 44).

Gjennom arbeidet med natur, miljø og teknikk skal personalet bidra til at barna erfarer gleden av å være i naturen. Også her er det viktig at barn får eksperimentere og erfare hvordan teknikk kan brukes i hverdag og lek. Personalet i barnehagen må ha holdninger som inspirerer og motiverer barn til å være interessert i naturen og med sitt engasjement overfører denne interessen til barna. Vi som jobber i barnehage, må derfor selv være glad i å være ute til alle årstider. Naturopplevelser er sanselige både gjennom det visuelle, berøring, lukter, lyder, temperatur og stemning. Barn og voksne er forskjellige vil oppleve og være i naturen på forskjellige måter. Noen vil klatre høyest opp i et tre, andre vil sitte stille å spikke pinner, andre vil finne steder og naturmaterialer til rollelek og andre vil kanskje ligge på ryggen å se på skyene gli forbi.

"Gjennom arbeid med natur, miljø og teknikk skal barnehagen bidra til at barn opplever glede ved å ferdes i naturen og får grunnleggende innsikt i natur, miljøvern og samspill i naturen" (KD 2011, s 45).
I Skattekista har naturen en stor plass i hverdagen. Vi er ute hver dag uansett vær med unntak av dersom det er altfor kaldt. Vi har et stort og mangfoldig utelekeområde og vi har faste turdager med faste steder vi besøker i nærmiljøet. I kontakt med naturen kommer personalet i posisjon til å overføre egne holdninger og bidra til at barna behandler naturen og alt som lever der med respekt. Det gis mulighet til å samtale om hva som skjer hvis vi ikke rydder opp etter oss og kaster søppel i naturen, hva som skjer hvis en maurtue, eller et fuglereir blir ødelagt– hva som betyr det på kort sikt, hva betyr det på lang sikt? Barnehagen har et ansvar for å ivareta bærekraftig utvikling. Det kommer til syne ved at vi blant annet har fokus på kildesortering, vi benytter oss av gjenbruksmaterialer og vi bestreber oss på å ikke sløse hverken med mat eller materialer. Disse elementene er en del av hverdagslivet i barnehagen og barna, små og store, er delaktige i hvordan vi sorterer og kaster avfall både ved måltider og andre aktiviteter.

Med sitt mangfold av opplevelser, inntrykk og variasjon, er naturen en viktig læringsarena. Barn og voksne kan undre seg, filosofere over endringene i naturen, undersøke og eksperimentere. Det er viktig at personalet ikke alltid gir fasitsvar på det barn undrer seg på, undrer seg på, men er nysgjerrige og undrende sammen med barna, stiller åpne spørsmål tilbake som kan få dem til å tenke og sette ord på tankene. På den måten kan samtalen bidra til nye ideer, ny kunnskap og nye erkjennelser.

Vi kan følge dyrespor, lytte til fugler og undre oss over dyr og vekster og på den måten lære navn på ulike blomster og trær, dyr og fugler. Vi kan ta med oss inntrykk, opplevelser og materialer fra naturen innendørs og bruke erfaringer og materialer i prosjektarbeid og ulike formingsaktiviteter. I barnehagen har vi også eget drivhus der vi blant annet dyrker tomater, salat, agurker, jordbær og sår blomster.

Å følge et lite frø som utvikler seg til noe spiselig er veldig spennende å følge fra drivhuset og ut i plantekasser og bed. I barnehagens sansehage har vi også frukttrær og bærbusker som vi kan følge fra kart til modne frukt og bær.

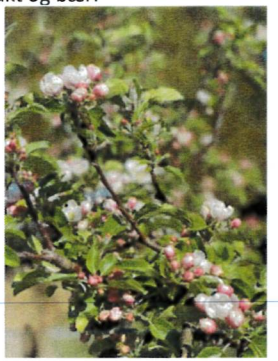

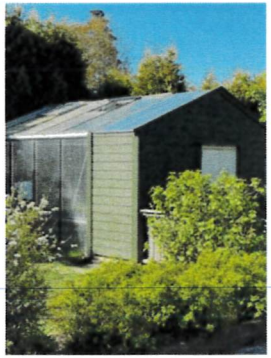

Teknikk er fremgangsmåten vi bruker for å skape noe, for å få noe til å fungere eller forske på noe vi lurer på. Det er mange redskaper og verktøy som kommer inn under området teknikk, teknikker og redskaper som vi omgir oss med hele tiden. Det er alt fra å beherske smøre - kniven, ostehøvelen, byggeklossene, hammer, iPad, pc, bøker, osv. Vi opplever at barn har en tydelig progresjon når det gjelder mestring av ulike redskaper, eller teknikker både ute og inne. Mestring av ulike teknikker vil følge barnets motoriske utvikling og koordinasjonen. Hos de aller minste vil øvelser på teknikk for eksempel være å smøre på brødskive med kniv, få mat i munnen med en skje, fra stabling av klosser til mer avanserte konstruksjoner, male med bred pensel til å male tynne linjer med en smal pensel, gradvis får kunnskap om de ulike teknikkenes virkeområdet osv. Det er viktig at personalet oppmuntrer barna til å mestre teknikker og lar dem prøve igjen og igjen. Noen ganger trenger barn hjelp, men det er viktig at personalet ikke griper inn for tidlig, men lar barna få tid og rom til å forsøke. Repetering er et viktig element.

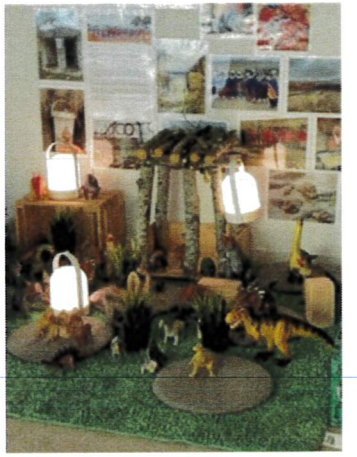

7.5 Etikk, religion og filosofi
Dette fagområdet omhandler barns utvikling av identitet og kulturell tilhørighet i samspill med andre barn og voksne der barn skal *"utvikle toleranse og interesse for hverandre og respekt for hverandres bakgrunn, uansett kulturell og religiøs eller livssynsmessig tilhørighet. Barna skal reflektere og respektere det mangfoldet som er representert i barnegruppa, samtidig som den skal ta med seg verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon"* (KD 2011, s 45).

Personalet og foreldre i Skattekista har en særlig viktig oppgave som rollemodeller i dette arbeidet. Hvordan vi voksne forholder oss til mangfoldet og hvordan vi respekterer andre, er åpne og nysgjerrige ovenfor andres ståsted vil være av stor betydning for hvordan det enkelte barn utvikler sin toleranse ovenfor andre og sin identitet og kulturelle tilhørighet.

- **Etikk**

"Gjennom arbeide med etikk, religion og filosofi skal barnehagen bidra til at barn tilegner seg samfunnets grunnleggende normer og verdier" (KD 2011, s 45).

Religion og livssyn legger grunnlaget for samfunnets etiske normer. Vår visjon, «det skal være godt å være meg sammen med andre», tar utgangspunkt i at vi alle er deltakere i et demokratisk samfunn der de etiske fordringene som fellesskap og vennskap er viktig. Våre verdier og vår visjon forplikter oss voksne til å møte barna med alvor og respekt og bidra til at barn kan bli trygge i egen identitet og samtidig ha respekt for hverandre. Det er viktig for oss at alle barna opplever vennskap og tilhørighet i gruppe. Tilnærmingen til dette finnes i balansen mellom selvhevdelse og empati for andre og mellom medvirkning og selvbestemmelse. Ved oppstart av et nytt barnehageår bruker vi den tiden som trengs for å skape trygghet og tillitt mellom barn og mellom voksne og barn for å etablere fellesskapsfølelsen slik at vennskap kan revitaliseres og nye vennskap kan etableres.

- Progresjonen vil her komme til syne være å observere over tid hvordan tonen, stemningen og det psykososiale miljøet i barnegruppene utvikler seg. Har prosjektet og temaet bidratt til utvikling av lek og vennskap og fellesskapsfølelse? Respekterer barna hverandres deltakelse og initiativer? hvordan er toleransen i lekegruppene? Hvordan kan vi støtte barna videre i dette? Progresjonen her er at de minste barna uttrykker seg primært nonverbalt gjennom kroppslige signaler, mimikk og vokalisering. Dette gjør de også i samspill og lek med andre og når de inviterer til samspill eller setter grenser og sier nei. Samspill, lek og inkludering endrer seg ved at barnet får et rikere verbalspråk slik at de kan gi uttrykk for egen vilje hvis det er noe barnet ikke liker eller ikke vil. Barnets naturlige dannelsesprosess går fra «jeg» til «vi» der de både skal sette grenser for hva de vil, og ikke vil, samtidig som de skal se andres behov og tilpasse seg en sosial kontekst. Balansen mellom tilpasning og danning betyr at barnet skal bli seg selv sammen med andre uten at det går på bekostning av barnets selvfølelse og barnets opplevelse av å være «god nok som jeg er».

- **Markering av høytider og tradisjoner**

"Religion og livssyn legger grunnlaget for samfunnets etiske normer og verdier, og bidrar til å forme hvordan vi oppfatter mennesker og verden. Barn skal få kjennskap til kristne høytider og tradisjoner" (KD 2011, s 47).

I løpet av adventstiden blir Riddergruppa(skolestarterne) alltid invitert til julespill i Tanum kirke. En gang i løpet av advent så kommer Kattas figurteater å har julespillet « Noen daler ned i skjul» for alle avdelingene oss. Vi legger vekt på at adventstiden skal oppleves stemningsfull og rolig. Hver avdeling planlegger for ulike samlinger. Temaer kan variere fra år til år avhengig av barnegruppen og de ulike prosjektene avdelingen har. Vi retter særlig oppmerksomheten mot nestekjærlighet i denne perioden. Hele desember er viet til ulike juleaktiviteter og vi bruker denne mørketiden til å skape ekstra god stemning og forventning.

Nissen kommer hvert år. Vi rigger oss til i skogen og venter på nissen. Vi har grøt og kosepose.

Markering av luciadagen er en fin tradisjon hos oss. Lucia har særlig omsorg for mennesker som ikke har noe, og hun skaffer mat til mennesker i nød. Alle foreldrene og alle barn inviteres til Luciafeiring.

Påsken markeres ved ulike påsketradisjoner som pynting, forberedelser til våren. Påskeharen som tuller og tøyser som et fast innslag. Påskeevangeliet fortelles med utgangspunkt i det barn er opptatt av og undrer seg over.

Grunnlovsdagen markeres i forkant av 17.mai. Vi forbereder oss til denne markeringen ved å samtale om frihet og demokrati, ved å lage flagg, synge nasjonalsangen, øve på 14 å gå i tog og bære fane. Foreldre og familiemedlemmer inviteres til markeringen.

Vi markerer samenes nasjonaldag 6 februar hver år

Hvert år utarbeides det en aktivitetsplan der alle markeringer av høytider og andre aktiviteter setts opp i en oversikt for foreldrene. *"Tradisjoner knyttet til høytider i religioner og livssyn som er representert i barnehagen"* (KD 211, s 47). Norge er i dag et multikulturelt og multireligiøst samfunn. I de tilfeller andre religioner og livssyn ønsker markeringer ønsker vi å gjennomfører ulike markeringer og ser på det som en berikelse.

- **Filosofiske samtaler med barn**
  "Gjennom arbeidet med etikk, religion og filosofi skal barnehagen bidra til at barna erfarer at grunnleggende spørsmål er vesentlige ved at det gis anledning til og ro til undring og tenkning, samtaler og fortellinger" (KD 2011, s 45). De minste barna vil danne grunnlaget for senere filosofiske samtaler ved at de undrer seg over tilværelse, at vi voksne pirrer barnas nysgjerrighet, skape frydefulle øyeblikk og undring. På den måten dannes grunnlaget for videre arbeid med filosofi. Med utgangspunkt i barns tanker, erfaringer og kunnskap vil samtalene utvikle seg. Filosofiske samtaler handler ikke om formidling av kunnskap. Det handler mer om å anerkjenne barns tanker og bidra til å gi barn mulighet til å reflekter selv, være kritisk, korrigere seg selv og egne holdninger til andre.

7.6 Nærmiljø og samfunn *"Tematikken i dette fagområdet handler først og fremst om barns medvirkning i det indre liv i barnehagen som første skritt for å få innsikt i og erfaring med deltakelse i et demokratisk samfunn, at barn skal møte verden utenfor familien med tillitt og nysgjerrighet, styrke kunnskap om tilknytning til lokalsamfunnet og medias betydning for barns hverdag"* (KD 2011, s 47). Dette fagområdet handler om barn som likeverdige samfunnsaktører der medvirkning og demokrati er sentrale begreper. Det dreier seg om en gryende bevissthet om universelle sammenhenger i en stor og ukjent verden der mennesker lever sine liv forskjellig. I barnehagen og i samarbeid med barnas hjem vil barna gradvis erfare at det foregår et vekselspill mellom det nære som barna opplever hjemme og i barnehagen og samspillet mellom disse. Gjennom samtaler med barn og foreldre vil barns erfaringer fra hjemmet og omgangskrets kunne trekkes med inn i for eksempel prosjektarbeider og andre aktiviteter. På den måten får barna tilgang på kunnskap om ulike samfunn som viktige biter av den store universelle verden der hjemmet, barnehagen som institusjon og nærmiljøet er en del av noe større.

- **Nærmiljøet**
  Barnehagen skal bidra til at barna blir kjent med og deltar i samfunnet gjennom opplevelser og erfaringer i nærmiljøet" (KD 2011, s 47).

Skattekista barnehage ligger midt i et boområde med lekeplasser og skogområder. Mange av barna bor i barnehagens nærmiljø og vi starter tidlig med å utforske området. For de aller minste starter vi med å utforske og bli kjent med barnehagens lekeområde og tilliggende skogholt. Radiusen utvides ved at vi besøker lekeplasser i nærheten, går på besøk eller passere barnas hjem når vi er på tur. Det er mye å oppleve og erfare i nærmiljøet, alt fra spennende grøftekanter, små skogholt og lekeplasser. Når barna blir eldre kan vi også bruke bil eller kollektivtransport for å oppleve barns bomiljø hvis de bor et stykke unna. Barnehagen som institusjon har mange forbindelser til mange andre samfunnsaktører for å fungere. Vi får varer som kommer med frakt i store lastebiler, posten søppelbilen har en viktig funksjon, sopebil og brøytebil. For de aller minste kan det være meningsfylt å studere ulike biler og samtale om funksjoner. For de større barna vil det i tillegg være aktuelt å utvidet perspektiver og erfaringer ved å dra til byen med bil eller buss for å besøke bibliotek eller reise på utflukter til sjø og strand, besøke bondegård, delta i invitasjoner fra Larvik kommune og andre arrangere - menter i regi av Larvik kommune, Private barnehager, gjennom prosjektarbeid og i regi av forespørsler fra andre aktører.

Fra tid til annen får vi også besøk av Larvik brannstasjon som kommer kjørende i brannbil. Da blir også Flambert med på øvelse

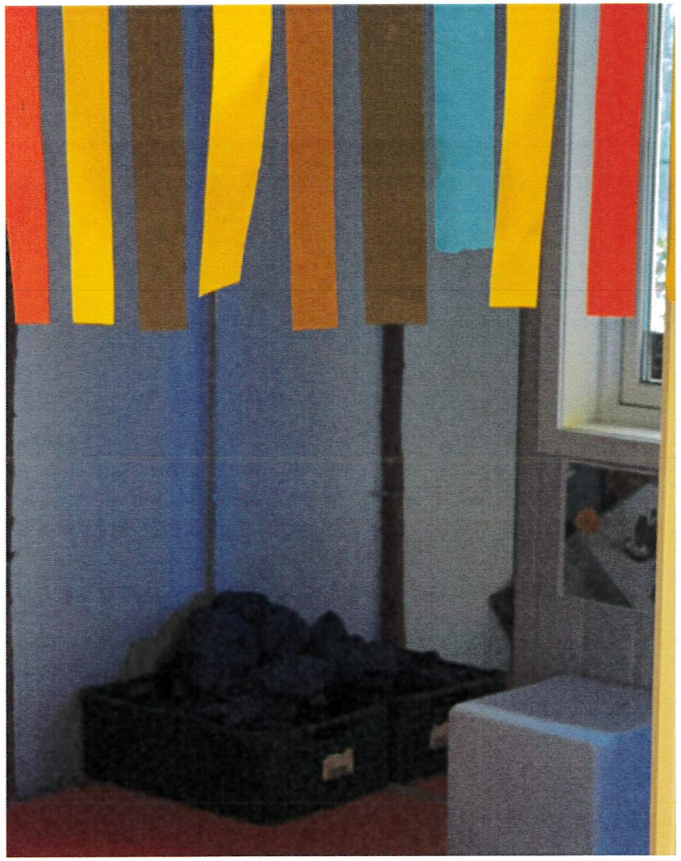

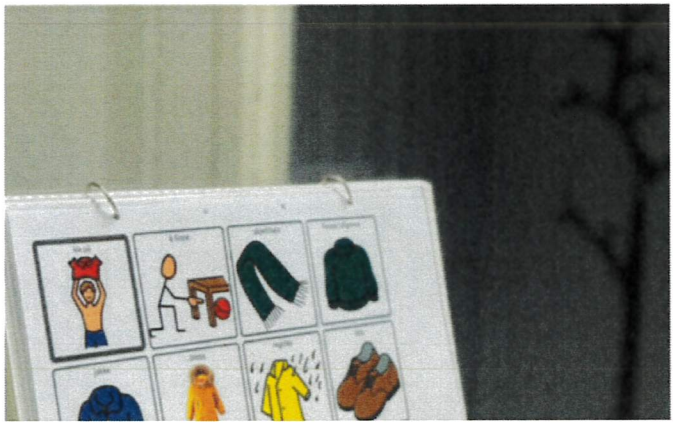

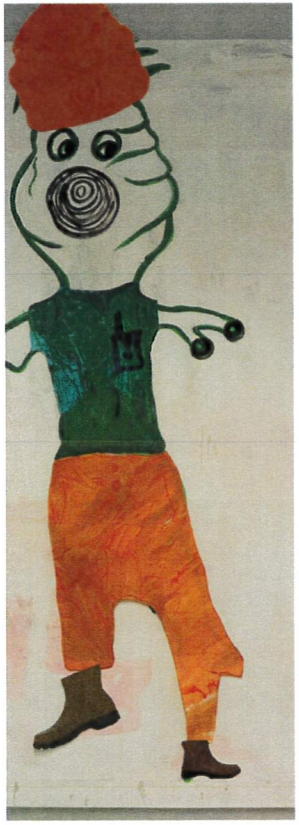

7.7 Antall , rom og form *"Barn er tidlig opptatt av tall og telling, og de utforsker rom og form, de argumenterer og er på jakt etter sammenhenger. Gjennom lek, eksperimentering og hverdagsaktiviteter utvikler barna sin matematiske kompetanse"* (KD 2011, s 48). *"Gjennom arbeidet med antall, rom og form skal barnehagen bidra til at barn opplever gleder over å utforske og leke med tall og former"*(KD 2011, s 48). Gjennom lek, prosjektarbeid og hverdagsaktiviteter får barna naturlig kjennskap til matematikk. Matematikk i barnehagen bygger i hovedsak på barnas og lekens premisser. Matematikken barna utøver kan tas vare på og videreutvikles i samspill med andre barn og voksne. Dette kan blant annet gjøres ved å ha matematiske samtaler gjennom pedagogisk dokumentasjon, bilder av lek og andre aktiviteter, og gjennom det som skjer i øyeblikket.

Noen sentrale begreper innenfor fagområdet antall, rom og form (Reikerås 2008, 13):
Telling og kvantifisering: Telling, antallsord, tellesystemer, tallsystemer og regning. **Lokalisering:** Finne frem, orientere seg i rommet, lokalisering og plassering. **Måling:** Sammenligninger, måleenheter og målesystemer, lengde, areal, volum, tid, vekt og penger.
Design: Former, figurer, mønster og symmetri, arkitektur og kunst **Lek og spill:** Rollelek, rollespill, fantasilek, gjemsel, strategispill, terningspill og puslespill
Forklaring og argumentasjon: begrunnelser og forklaringer, resonnementer og logiske slutninger

- **Antall**

"Barnehagen skal bidra til at barn tilegner seg gode og anvendbare matematiske begreper" (KD 2011, s 48). I Skattekista bruker vi ofte tellesanger, vil teller antall barn når vi har samling, vi teller antall år når vi har bursdag, vi teller bestikk og tallerkener når vi dekker bord, vi teller sko, fingere og tær, vi spiller spill som styrker antallsforståelsen, leser bøker som inspirerer til telleaktiviteter, lager postkontor og butikk, teller hvor mange det er plass til rundt et bord eller i en bil osv. Tallord blir på den måten en naturlig del av ungenes dagligtale.

Barna må gis mulighet til å møte telling og tall i ulike former for å videreutvikle antallsbegrepene. Progresjonen her går fra de minste barnas grunnleggende forståelse av antall som 1,2,3 og telling av fingre og tær, til at barna kan være med på praktisk telling, ordne tallord til objekter og til å kjenne igjen formen på tallet, være med på oppgaver som innebærer praktisk telling og kanskje få til å skrive tallsymboler selv. Etter hvert vil barn sammenligne mengde og tall og vise forståelse for kvantitetsord som «flest», « minst», «størst» og «like mange», «færre», «flere». Kvantitetsordene er viktige begreper i kommunikasjonen om antall.

- **Rom**

"Barnehagen skal bidra til at barna erfarer plassering og orientering og på den måten utvikle sine evner til lokalisering" (KD 2011, s 48). Rom handler om orientering og romforståelse og erfares gjennom barnas lek og kroppslige tilstedeværelse både inne og ute. Barn tar seg frem i rommet, bruker rommet ut ifra sitt mestringsnivå og erfarer avstander, retninger, høyde, lengde og dybde. Gradvis vil barnet utvikle evnen til å vurdere avstand som lengder og dybder i forhold til egen mestring og trygghet. De minste barna vil kanskje vurdere høyde på bordkanten og om det er mulig å reise seg opp til den, eller beregne avstanden fra bordet og bort til en voksen. De eldre barna vil klatre på trappekommoden og lure på fra hvilken høyde de kan oppe fra. Gjennom sin kroppslige tilstedeværelse tilegner barnet seg erfaringer om plasseringer og orientering i rommet. Barna bruker rommene ved å gå, klatre, løpe, krabbe, gripe , hoppe og krype som igjen bidrar til å videreutvikle barnets forståelse av rommet. Barn gjør kroppslige erfaringer hele tiden, og gradvis utvider de også et begrepsapparat ved å ta i bruk plasseringsord i leken som foran, bak, ved siden av, inni, under osv.....) Gjennom lokalisering erfarer barn hvor saker og ting hører hjemme og at hver ting har sin faste plass. De minste barna får hjelp til å legge saker og ting der de skal, de vil etterhvert kjenner plassen sin i garderoben, finne igjen leker som har bestemt plass og kjenne veien til badet. De eldre barna vil kunne rydde og plassere ting der de hører hjemme, de har god oversikt over avdelingen og de andre barna, de vil gradvis forstå plasseringsord, sortere etter størrelse og har retnings- og avstandsforståelse.

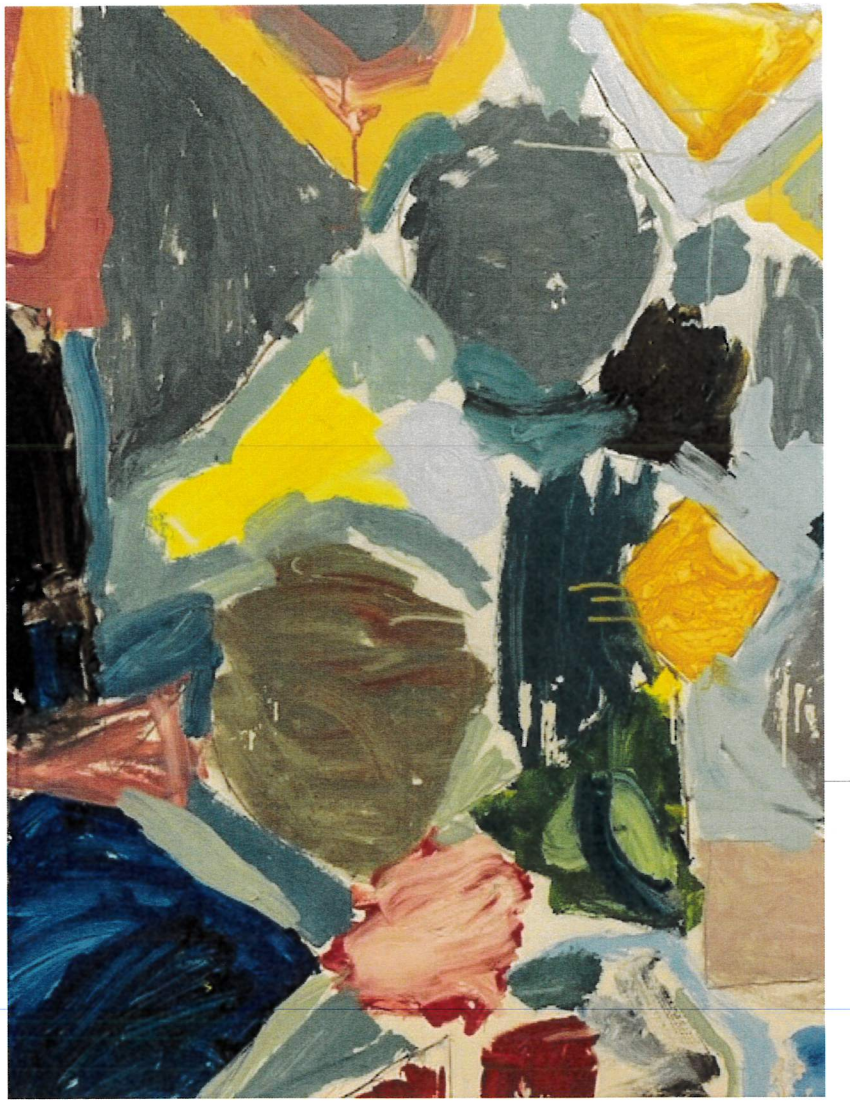

- **Form** Barnehagen skal bidra til å barna erfarer ulike typer størrelser, former og mål gjennom å sortere og sammenligne. Barna skal gis tilgang til å ta i bruk ulike typer spill, teknologi, tellemateriell, klosser, leker og formingsmateriell, og tilby materiell som gir barna erfaringer med klassifisering, ordning, sortering og sammenligning (KD 2011, s 48-49) I Skattekista vil barna møte et mangfoldig tilbud av materiell både ute og inne som har ulike former, figurer, mønster som sirkler, trekanter og firkanter. Formene inspirere til utforsking og gjøres til gjenstand for klassifisering og sortering. Dette danner igjen grunnlaget for form-forståelse av firkanter, trekanter, sirkler, sylindere, kuler osv.

- **Konstruere, sortere og lage mønster.** I Skattekista har vi et rikt og variert utvalg av ulike klosser, både i form størrelse, farger og konsistens. På småbarnsavdeling har vi store myke puteklosser i ulike former, store legoklosser i gummi, duplo LEGO, togbaner og store perler som appellerer til konstruksjonslek. I tillegg har vi leker som putteballer, leker med former til å trykke på osv. De eldre barna har i tillegg et rikholdig utvalg i smålego og vi har store byggeklosser i plast, kapla-klosser mm til å bygge med ute. Barna utvider sine erfaringer med konstruksjonslek og vil gradvis øke vanskelighetsgraden i forhold til spill, LEGO, puslespill ol. Konstruksjonsleker inviterer til byggevirksomhet både ute og inne. Uterommet gir i tillegg uante muligheter til å fokusere på dette fagområdet.

8. PROSJEKTARBEID

"Barnehagen skal gi barn grunnleggende kunnskap på sentrale og aktuelle områder. Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter" *(Kap. 3 fagområdene)*

Vi i Skattekista har siden barnehagen ble etablert i 2001, latt oss inspirere av Reggio Emilias pedagogikk og filosofi. Reggio Emilia, pedagogikkens opprinnelse kommer fra en kommune i nord Italia, og Loriz Malaguzzi er ildsjelen bak pedagogikken. Elementene i pedagogikken som inspirerer oss spesielt, er synet på barn og hvordan de lærer og betydningen av barns medvirkning. Barn er kompetente, nysgjerrige, kreative, lærelystene og er medvirkende i sine egne og andres læringsprosesser. Reggio Emilia snakker om kunnskap og læring som meningsskaping. Vi søker mening i, årsaker til og forståelse av det vi erfarer. Målet med pedagogikken er at barn skal bli aktive, våkne, selvstendige, ha tiltro til seg selv, sin måte å uttrykke seg på og sin dømmekraft. De skal bli kreative, fantasirike, trygge, modige og med evnen til å uttrykke seg på mange forskjellige måter. ("alle sine hundre språk"). Prosjektarbeid er en viktig metode i denne filosofien. Styd kommunikasjon er en viktig kilde også til vårt utviklingsarbeid knyttet til prosjektarbeid.

Ønsker du å vite mer om hvordan de arbeider i Reggio Emilia eller Styd kan du gå inn på: - http://www.barnehageforum.no/reggio.aspx - http://www.reggiochildren.it/ og www.styd .no

Prosjektarbeid kan karakteriseres som en læringsprosess og tar til enhver tid opp i seg elementer fra fagområdene som skissert i Rammeplanen og som er gjort rede for i kap. 7. Dette er en arbeidsmetode/måte der barn er aktive i utforskingen av sine omgivelser, der barn ofte arbeider gruppevis sammen med voksne, og gir viktig anledning til undring og filosofering. Prosjektarbeid fremmer barns sosiale kompetanse, danning, demokrati og medvirkning gir inspirasjon til lek.

Prosjektarbeid handler om å skape fortellinger sammen, om å skape et felles VI.

Starten på et prosjektarbeid kan være inspirert fra barna selv. Da er det primært voksne som observerer og fanger opp temaer barna er spesielt opptatte av og lar barnas innspill være rettesnor for utvikling av prosjektet. Voksnes prosjektplanlegging og utvikling av prosjekter, tar utgangspunkt i temaer som kan gjøres relevant for alle barna. Voksne tar rollen som inspirator og medforskere slik at prosjektet utvikler seg.

8.1 Eksempel på prosjektarbeid startet av barn

Prosjektet startet med at vi over tid hadde observert og notert ned i løpende protokoll hva barna undret seg over. Vi observerte at barna snakket om og var nysgjerrige på verdensrommet. Flere satt også på relevant og spennende kunnskap rundt dette. Dermed bestemte vi oss for å ta med oss barnas innspill og starte opp noe som kunne bli et prosjekt. Viser også til at grenseobjektet Knerten hadde en så sentral rolle på flere avdelinger at han også i denne omgang måtte bli med. Hovedmålet med prosjektet var å bli kjent med verdensrommet gjennom «at Knerten drar til verdensrommet». Men også noe å være sammen om, noe å engasjere seg i, noe å da del i, noe å bli berørt av og noe som gir mening. Dette ut ifra barnas innspill og interesser som plukkes opp gjennom aksjonslæring og løpende protokoll. Vi undret oss mye om hvordan det kan være oppe i verdensrommet. Vi bygde et romskip av papp og sølvfolie som vi reiste opp til verdensrommet med. Vi så på stjernene, gjorde om avdelingen sakte men sikkert til en romstasjon, besøkte månen og ulike planeter som barna ønsket å se. Vi har i prosjektet vært innom flere av fagområdene gjennom ulike formingsaktiviteter, samlinger og det å være sammen om å finne ut av noe. Vi lagde også en faktabok om planetene i solsystemet og en historie med handling fra verdensrommet. Denne historien ble dramatisert gjennom dukketeater. Etter ønske fra barna forsøkte vi å reise til sola. Det ble for varmt for romskipet vårt, derfor ble det heller enighet om å lage en stor fellessol som kunne varme avdelingen vår og planeter hengende fra taket. Vi avsluttet prosjektet med selvlagde solskinnboller og kjeks som har navn inspirert av verdensrommet: månesteiner, marsbomber og meteorregn.
Barna fikk i dette prosjektet mulighet til å utvikle egen læring gjennom å få undre seg, tenke og finne egne svar om hvordan det var i verdensrommet. Dokumentasjon og læringsprosesser ble synliggjort gjennom bilder, tekst og prosesser barna hadde vært i. På denne måten er det enkelt for barna, foreldrene og personalet å følge med.

8.2 Eksempel på prosjektarbeid startet av voksne

Prosjektet «den lille larven aldri mett» ble til ved vårt samarbeid med RE komp, der det overordnede temaet var litteratur. Da tok vi utgangspunkt i vårt grenseobjekt, som var en bok om den lille larven av Eric Carle som senere ble til et prosjekt fram til jul. Denne larven som er forsida i boka fikk barna med seg hjem på et laminert ark før sommerferien, og de helt nye barna fikk det med seg på besøksdagen. Vi synliggjorde avdelingen med å male en hel vegg fra deler av boka, og vi la ut spor med bilde av larven på, bad, gulv, vinduer (så barna også kunne møte grenseobjektet i utetida) vogner og garderobe med bilde av larven som skal være gjenkjennbart og trygt for barna ved oppstart i barnehagen.Vi laminerte alle sidene av boka, og hang det på veggen inne på avdelingen med borrelås, så barna selv kunne ta ned og henge opp selv. Vi planla samlingsstunder, aktiviteter/formingsaktiviteter, samlesing fra prosjektet (boka)Vi hadde faste prosjektsamlinger der vi iscene satte rommet, der vi introduserte fortellingen ved å jobbe multimodalt. Vi jobbet med å stimulere barna sanselig med å smake, lukte og kjenne på maten og de ulike fruktene. Vi fortalte også fra boka med å bruke konkreter i form av strikkede elementer fra boka. Vi hadde formingsaktivitet der barna fikk tovet lille larven. Vi lagde også en egen larve ved hjelp av en pringles boks, og laminerte mat og frukt som barna selv kunne mate larven med.

Målet er å bruke grenseobjektet som en brobygger mellom hjemmet og barnehagen. Noe vi kan være sammen om, som kan omtales som det felles tredje, som skaper trygghet og gir rom for dialog og deltakelse. Dette er en bok med fargerike illustrasjoner og gjentagende. Den har stive permer, og er enkel å bruke sammen med barna. Dette grenseobjektet brukes aktivt i tilvenningsperioden. Den lille larven vil barna se på bilder, kjenne igjen i noe ellers ukjent verden for de barna som er i tilvenning. Boka ble også etterhvert introdusert for barna, og ble et verktøy for tidlig språkstimulering og en multimodal tilnærming med sanselige opplevelser. Vi ble enige om metoder for innsamling av informasjon gjennom bilder, logg og løpende protokoll. Vi så etter de små tegnene, blikkene, kroppslige bevegelser og hva barna var opptatt av. Vi var observante og var tilgjengelig for barna i deres høyde, for å kunne fange opp de tegnene barna gjorde kroppslig med lyd og noen ord. Vi observerte at barna ble veldig opptatt av larven som de så overalt, og gikk bort eller krøp bort til larven som enten var å se på gulvet, vegg eller i taket ved stellebordet

For at vi skal holde prosjektet levende, og vi sammen på avdelingen skal ha en progresjon og en framdrift i prosjektet har vi avdelingsmøter der vi reflekterer og samtaler om prosjektet og veien videre. Alle skal si hva de har observert/sett om grenseobjektet. Vi kommer med ideer og videre planer blir notert ned som et referat og det blir ført opp i dagboka vår, om hva vi skal gjøre av aktiviteter framover. Vi tar utgangspunkt i barnas erfaringer, interesser og initiativ og lar de medvirke gjennom hele prosessen. Vi veksler mellom spontane og planlagte aktiviteter og stimulerer barnas undring (Rammeplanen kap 8)
Vi evaluerer grenseobjektet som senere ble et prosjekt på avdelingsmøter, planleggingsdager ved hjelp av løpende protokoll og praksisfortellinger. Fikk grenseobjektet en betydning? hva fungerte godt og hvilke endringer bør vi ta med oss videre. Grenseobjektet ble også evaluert på foreldremøtet, der foreldrene fikk komme med innspill om hvilke tanker og hva de har erfart med grenseobjektet hjemme.

8.3 Barnehagens digitale praksis

dette kapittelet har vi gjort rede for vår pedagogiske praksis knyttet til fagområdene og progresjon i barns læring. På ulike måter kommer også bruk av digitale verktøy naturlig inn i de ulike fagområdene, i prosjektarbeid og ellers barnehagens hverdagsliv. Digitale verktøy skal støtte barns læringsprosesser å være en del av et rikt og allsidig læringsmiljø og språkmiljø for alle barn. Digitale verktøy skal bidra til barns lek, kreativitet, nyskjerrighet og læring.

Slik gjør vi det:

- Alle avdelingene er utstyrt med pc, projektor, iPads, digitalt kamera og digitalt mikroskop.
- Personalet skal bidra til kreativ og skapende bruk av digitale verktøy sammen med barna.

Digitale verktøy blir benyttet til å søke etter informasjon. Det er mye vi lurer på når vi for eksempel jobber i prosjektarbeider eller spontant lurer på saker og ting i hverdagen. Vi kan for eksempel sjekke værmeldingen, finne informasjon om ulike dyr, fine ideer til aktiviteter, finne bøker som vi leser sammen gjennom projektoren, bruke apper (eks språkapper), programmer knyttet til prosjektarbeid mm. Det viktig er at personalet undersøker/søker informasjon sammen med barna ved hjelp av de digitale verktøy vi har tilgjengelig. På den måten bidrar barnehagen til å gi barna innsikt i de muligheter digitale verktøy har. Ellers benytter vi digitale verktøy til film, dokumentasjon, musikk etc. Digitale verktøy er også viktige verktøy knyttet til vår pedagogiske dokumentasjon. Barna er med på å dokumentere med bilder og film, medvirkende til utvalg av bilder som benyttes.

Gjennom disse prosessene kommer personalet i posisjon til å samtale rundt digital dømmekraft ved å bevisstgjøre barna blant annet på hva vi dokumenterer og hvorfor og samtale rundt hva som er greit og ta bilder av og ikke.

8.3 Læring ved å undre seg sammen Barn har mange tanker rundt sine inntrykk og opplevelser. Voksne skal bestrebe seg på å ikke gi raske fasitsvar, men la barna komme med sine tanker og betraktninger og gjerne la dem prøve ut sine teorier. På denne måten tror vi barns oppdagerlyst holdes levende. Prosjektarbeid er en læringsprosess der både barn og voksne er aktive. Prosjekter utvikler seg videre ut ifra barns spørsmål og interesse.

8.5 Prosjektarbeidets varighet
Tidsperspektivet på et prosjektarbeidet kan variere fra flere måneder til år. Dette basert på barnas interessen og engasjement. Barna er budbringere og er sammen om å skape en meningsfull historie gjerne over tid.

8.6 Pedagogisk dokumentasjon
Ukesbrev, bilder, tegningene, prosesser i prosjektarbeid og aktiviteter, observasjonsskjema/løpende protokoll, praksisfortellinger, samtaler med barna, er eksempler på pedagogisk dokumentasjon som legger grunnlag for refleksjon– og vurdering både sammen med barna og i personalgruppen. Dokumentasjonen inneholder masse informasjon som er verdifull for det pedagogiske utviklingsarbeidet i barnehagen. Pedagogisk dokumentasjon brukes som verktøy i en prosess, der vi reflekterer rundt vår egen praksis. Eks: Gir vi leken den plassen vi ønsker på vegne av barna? Finner vi spor som kan trekke prosjekter videre, gi retning for noe nytt? Hva har barna lært ? Hva har vi lært? Hva kan barna utfordres mer på? Hva kan vi utfordres mer på? Har det dukket opp nye interesser som vi kan bygge videre på? Hva kan gjøres bedre neste gang? Hvilke fagområder fra Rammeplanen har vi arbeidet med? Osv. Alle slike spørsmål blir viktige for det pedagogisk utviklingsarbeidet i barnehagen for å sikre et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø for alle barn.

9. UTVIKLINGSARBEID OG DOKUMENTASJON

Vår filosofi og tanke om barns læring og læringsprosesser lar seg vanskelig forene med spesifikke, detaljerte planer. Vi kan ha prosjekter, men aktiviteten innenfor de ulike prosjektene vil alltid være dynamiske i forhold til barnas medvirkning til egen læring.

9.1 Ulike dokumentasjonsmetoder Vi dokumenterer barnehagehverdagen ved å ta bilder for å synliggjøre ulike læringsprosesser, skriver ukesbrev til foreldrene, bruker video, logg, praksisfortellinger, samtaler med barn, barnas egen perm, arbeider barna har gjort m.m. Dokumentasjonen som brukes til evaluering og som kilde til barnehagens utviklingsarbeid er pedagogisk dokumentasjon.

9.2 Ukesbrev Vi i Skattekista startet med ukesbrev i 2006. Ukesbrevet skal gi foreldrene innsikt i barnehagehverdagen i tillegg til at det skal bidra til å skape forbindelse mellom barnehagelivet og barnas hjem. Foreldrene skal kunne samtale med barnet sitt om hva som skjer i hverdagen ved hjelp av ukesbrevet. På den måten vil ukesbrevet fungere som pedagogisk dokumentasjon i tillegg til å ha en dialogisk funksjon.

Det kommer til syne hvordan barn får medvirke

- Ukesbrevet gir foreldrene rom og anledning til å samtale med sine barn om hva de opplever og lærer i barnehagen
- Bidrar til å styrke samarbeidet mellom barnehage og hjem
- Bidrar til å øke foreldrenes opplevelse og forståelse for barnets liv i barnehagen

For personalet er det en hjelp til:

- å synliggjøre vårt pedagogiske arbeid for oss selv, barna og foreldrene
- Å gi grunnlag for evaluering og utvikling av det pedagogiske arbeidet vårt
- å legge grunnlag for flere diskusjoner og refleksjoner i personalgruppen
- Å gi større bevisstgjøring knyttet til eget arbeid og synliggjøring av barnehagens formål og faglighet

9.3 Aksjonslæring

Barnehagens pedagogiske virksomhet skal planlegges, dokumenteres, evalueres, endres og utvikles i kontinuerlige prosesser (KD side 37, 38, 39). Barenehagen skal være en lærende organisasjon.Prosessene kan både være formelle og uformelle.

I tråd med rammeplanens intensjoner (KD side 37, 38) 2019 startet vi implementering av aksjonslæring som metode for å ivareta endrings- og utviklingsarbeidet på en bedre måte, mer systematisk måte. Implementering av aksjonslæring som metode og arbeidsmåte ble vurdert ferdig implementert juni 2021. Det betyr at alle i Skattekista har kunnskap og erfaring med arbeidsmåten og at vi sammen har etablert et felles fagspråk rundt anvendelse av metoden.

Aksjonslæring er læringsprosesser der personalet på en systematisk måte kan iaktta og reflektere over egne erfaringer og handlinger. Prosessen har til hensikt å fremme kritisk og systematisk refleksjon over eget yrkespraksis og gjørekompetanse. Medarbeiderne finner selv løsninger i forhold til de pedagogiske og organisatoriske utfordringer og muligheter de står ovenfor

"Aksjonslæringens grunnleggende verdier er deltakelse, involvering, ansvarliggjøring, kritisk refleksjon og forpliktelse til å lære av erfaringer (Tiller 1999, Tiller 2006)". For deg som vil lære litt mer om aksjonslæring så finner du artikkelen: Aksjonslæring - "hva er aksjonslæring?" på vår hjemmeside.

"Aksjonslæringens grunnleggende verdier er deltakelse, involvering, ansvarliggjøring, kritisk refleksjon og forpliktelse til å lære av erfaringer (Tiller 199, Tiller 2006)". For deg som vil lære litt mer om aksjonslæring så finner du artikkelen: Aksjonslæring - "hva er aksjonslæring?" på vår hjemmeside

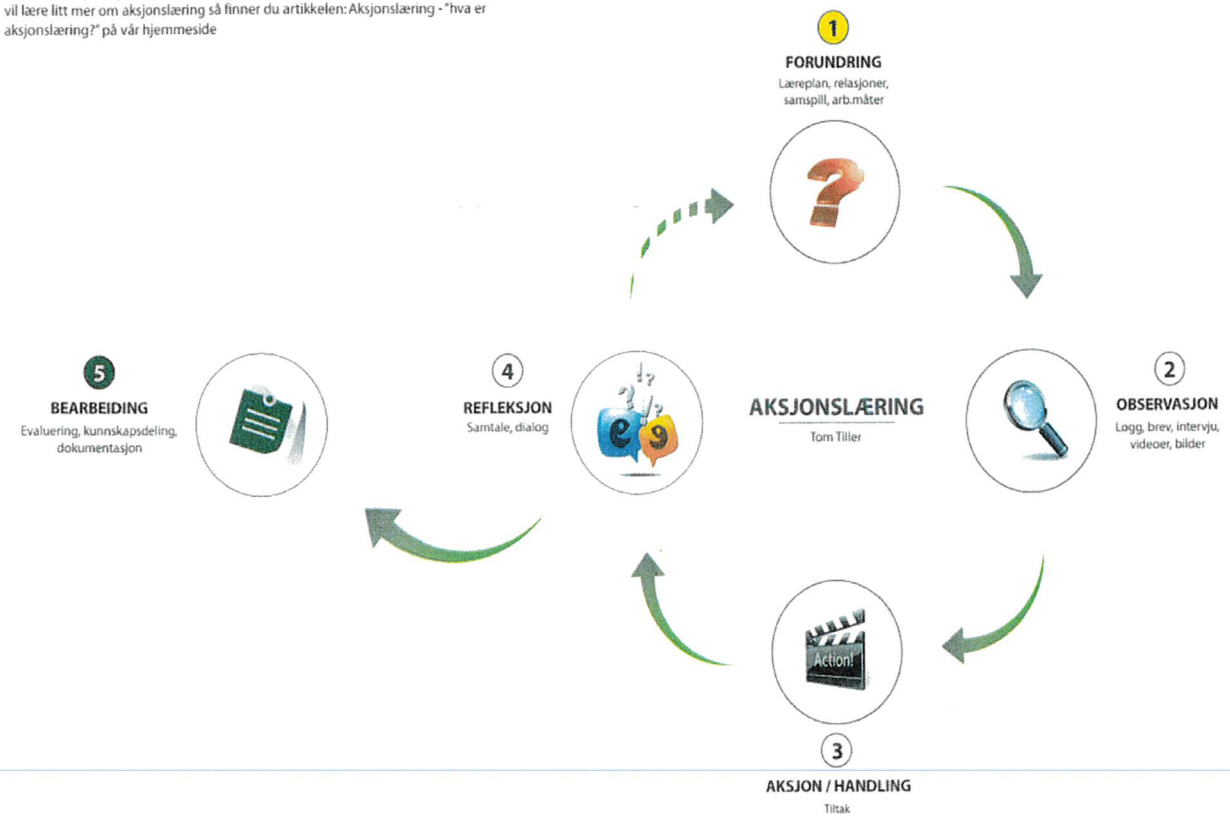

10. LIKESTILLING, LIKEVERD OG MANGFOLD

Likeverd og mangfold *"Barnehagen skal ta hensyn til barns alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, og kulturelle bakgrunn"* (KD 2011, s 23) «*Barnehagen skal være et miljø der ulike individer og ulike kulturelle ytringer møtes i respekt for det som er forskjellig. Å belyse ulikheter og det som er felles kan gi grunnlag for forståelse og innsikt. Et møte med noe som er forskjellig fra en eget, gir mulighet til å utvikle nysgjerrighet overfor mennesker og kulturers likheter og ulikheter*» (KD 2011, s 10).

Uavhengig av kjønn, etnisitet, funksjonsevne, kjønnsidentitet ,kultur , sosial status , religion og livssyn, skal alle i barnehagen bli møtt med anerkjennelse , respekt og nestekjærlighet. Ansatte i barnehagen skal sørge for for at alle barn blir sett og hørt, inkluderes i fellesskapet, i leken og aktivitetene og tilrettelegge ut ifra det enkelte barns forutsetninger.
Likeverd og mangfold inngår i barnehagens grunnverdier og visjon « Det skal være godt å være meg sammen med andre»

Likestilling, likeverd og mangfold handler om likeverd mellom mennesker i den videste forstand og er verdier som står sentralt i barnehagens praksis.
«Likestilling mellom kjønnene skal gjenspeiles i barnehagens pedagogikk. Barnehagen skal oppdra barn til å møte og skape et likestilt samfunn, der nestekjærlighet, solidaritet, toleranse, likeverd, tilgivelse og respekt skal være grunnleggende verdier i barnehagen» (KD, 2011, s 12).
Likestillingsarbeidet her i Skattekista handler blant annet om å gi jenter og gutter så lik erfaringskompetanse som mulig. Barna skal gis mulighet til å oppdage sitt potensiale og ha mulighet til å utvikle dem uavhengig av det andre kjønn. Ulikheter verdsettes og gutter og jenter skal behandles likeverdig. I barnehagen skal vi bidra til å utjevne stereotype holdninger gjennom ulike praksiser og dialoger. Det innebærer blant annet at personalet har en bevissthet både i forhold til hvordan man henvender seg til gutter og jenter, hvilket språk, toneleie og gester som brukes, hva slags aktiviteter man oppmuntrer til og hva slags leker som tilbys. Helt siden barnehagen åpnet i 2001 har vi hatt som mål å ha en så kjønnsblandet personal - gruppe som mulig. Ved å ha et tydelig definet mål lyktes vi i 2006 å ha oppnådd å ha en personalgruppe bestående av 50% kvinner og 50% menn. På dette området har Skattekista vært en forgangsbarnehage både nasjonalt ved samarbeidet med kunnskapsdepartementet og lokalt ved etablering av likestillingsgruppe

En kjønnsblandet personalgruppe er imidlertid ikke noe garanti i seg selv i forhold til å dempe stereotype kjønnsrollemønster. Personalets praksiser og dialoger må hele tiden være gjenstand for diskusjoner/refleksjon

11. PERSONALET

Personalet er barnehagens viktigste ressurs, og har størst betydning for barnehagens kvalitet. På bakgrunn i FNs barnekonvensjon, av Lov om barnehager, Rammeplan for barnehager og barnehagens Styringsdokumenter legges planer for Skattekista barnehages pedagogiske virksomhet. Forventninger og krav fra ulike instanser, og vår egen pedagogiske virksomhet, skal være gjenstand for kritisk refleksjon i forhold til vårt mandat, barnehagens innhold og oppgaver. Vi skal hele tiden videreutvikle vårt fagspråk for å være mer presis i måten vi begrunner vårt pedagogiske valg og arbeid på, både skriftlig og muntlig, i ulike fora.

11.1 Lærende organisasjon

Barnehagen skal være en lærende organisasjon.Det betyr å videreutvikle en læringskultur som legger vekt på at alle medarbeiderne i organisasjonen gis tilgang til videreutvikling sin kunnskap om barn, lek, egen yrkesutøvelse, læringssyn,verdier, holdninger, teoretisk kunnskap, praktisk kunnskap og etiske refleksjon gjennom dialog og flerstemmighet. Barnehagelæreren, i samarbeid med daglig leder, har ansvar for iverksetting og gjennomføring.
En lærende organisasjon utvikler strukturer som ivaretar læringskulturer og pedagogisk utviklingsarbeid. Vi har en dialogisk tilnærming for å fremme personalets medvirkning og refleksjon. Aksjonslæring, lærernes profesjonsetiske plattform (PDF – Lærernes profesjonsetiske plattform), IGP-metode, individuell veiledning, veiledning i gruppe, praksisfortellinger, dialogspill og samtaler, er noen arbeidsmåter og metoder vi bruker for å dokumentere, analysere og vurdere vårt pedagogiske arbeid.

Bilder av personalet henges opp på hver avdeling i august 2025

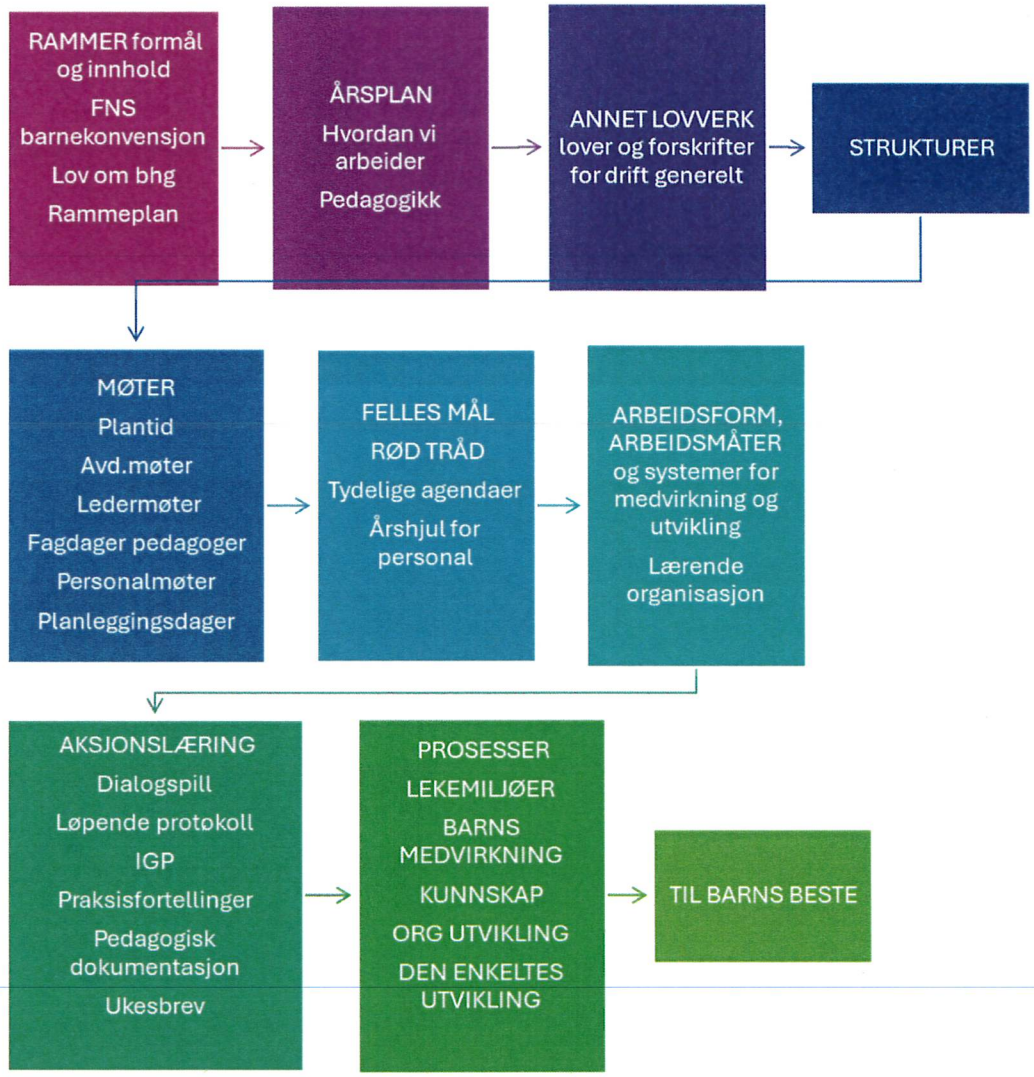

11.1 Rammeplanens formål, mandat, innhold og oppgaver

Styrer og Barnehagelæreren har et særlig ansvar i å forvalte barnehagens samfunnsmandat i samarbeid med personalet. Mandatet forankret i lov om barnehager og Rammeplan for barnehager, der formålet blant annet er å ivareta barns behov for omsorg og lek, fremme læring og danning, respekt for det enkelte barn, anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi, fremme medvirkning og demokratisk dannelse i et inkluderende og likeverdig fellesskap (KD 2017). Barnehagelæreren står fritt, ut ifra faglig vurdering, å velge metoder for å nå målene i rammeplanen. Samme identifiserer vi områder vi ønsker å utvikle oss på, søker vi kunnskap, akkumulerer ny kunnskap og viten til det vi allerede kan, er nyskjerrige og kritiske til egen virksomhet, lære å forbedre oss, utfordre standarder og stadig være i utvikling for et sterkere flerfaglig samarbeid for å møte målene i rammeplan til beste for alle barna. Deltagelse i kompetansetiltak er av stor betydning for å nå mål og delmål både organisatorisk og individuelt.

Lederne holder den røde tråden og er dirigenter som:

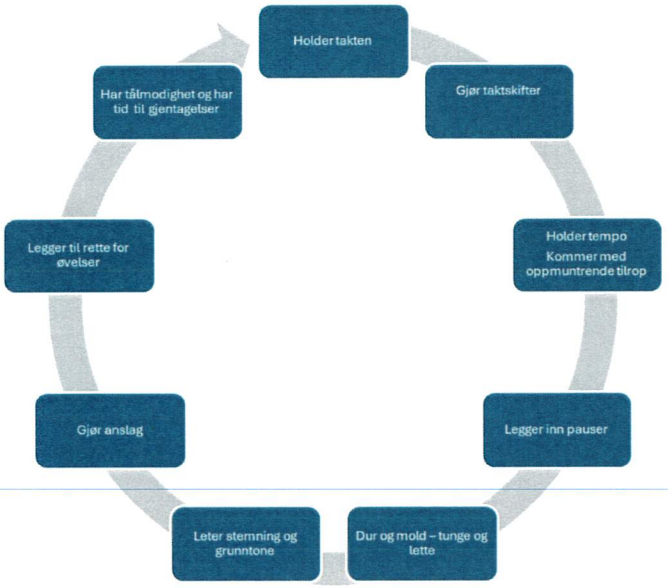

11.2 Kompetanse og kompetanseplan for

26/27 Kompetanseutvikling er viktig for barnehagens og pedagogiske utviklingsarbeid og den enkelte arbeidstakers utvikling av sin yrkespraksis. Tilgang på ny kunnskap og ny forskning danner grunnlaget for ny forståelse, og nye måter å løse oppgaver på. Vår plan for kompetanseutvikling skal i hovedsak inkluderer hele personalgruppen.

Regional kompetanseutvikling – RE-KOMP

BHG årene 21/22 og 22/23 var i Skattekista deltagere der tema var språk og litteratur. Dette i samarbeid med universitetet i Sørøst-Norge (USN) og Larvik kommune og andre barnehager fra kommunen.

BHG årene 23/24 og 24/25 og 25/26 var vi i Skattekista igjen deltagere i den regionale kompetanseplanen, der tema er « inkluderende lekemiljø for alle». Dette samarbeidet videreføres også for barnehageåret 26/27 med fokus på språk og språkutvikling for alle. Flere av personalet skal gjennomføre kurs knyttet til ASK (alternativ supplerende kommunikasjon) også dette barnehageåret.

Barnehagen følger kompetanseplanens årshjul, der blant annet ulike fagsamlinger, nettverk med andre barnehager, pedagogsamlinger, samlinger for hele personalet og styrersamlinger inngår i samarbeid med Universitetet i Sørøst-Norge og Larvik kommune.

Utviklingsarbeidet er barnehagebasert, retter seg inn på helepersonalgruppen og den enkelte. Målet er å utvikle egen organisasjon, og den enkeltes gjørekompetanse/yrkesutøvelse til beste for barna.

Psykisk helsefremmende barnehage - Styd kompetanse – mangeårig samarbeid med Skattekista

Startet samarbeidet med STYD kompetanse i bhgåre 17/18 .Gjennom dette samarbeidet har vi tilegnet oss mer kunnskap og kompetanse om barns lek, prosjektarbeid og i utviklingen om være en psykisk helsefremmende barnehage. Denne kunnskapen setter retning for vårt utviklingsarbeid for å realisere barns rett til lek. Som en rettesnor for dette arbeidet tar vi utgangspunkt i Styd sine seks kriteriene for en psykisk helsefremmende barnehage. Kriteriene er gjort til kjenne innledningsvis i denne årsplanen. Vi i Skattekista satser på leken for å gi de beste forutsetningene for et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø og et inkluderende lekemiljø for alle barn.

Barns seksuelle helse

Skattekista barnehage er deltager i «Jeg er meg»-prosjektet i regi av Larvik kommune. Prosjektet har fokus på barns seksuelle helse og har som mål å styrke barns begrepsapparat, selvfølelse, egenverd og respekt for egen identitet, kropp og grenser. « Jeg er meg- prosjektet» tilbyr viktig kunnskap til personalet mot målet om å styrke muligheten til å avdekke vold og seksuelle overgrep mot barn. Viser til informasjon som er sendt ut om prosjektet. Også for barnehageåret 26/27 er årshjulet for « Jeg er meg « tatt med i plan og vurderingsarbeid.

REKOMP 26/27
- Språk og språkmiljø for alle
- ASK opplæring av flere
- Inkluderende lekemiljø for alle

KUNNSKAPSSUTVIKLING
partnerskap med USN som studentbarnehage
Oppfølging og veiledning av lærlinger

JEG ER MEG
«Jeg er meg»
Deltar på relevante samlinger
Følger Århjul

Støttemateriell i kompetanseheving av personalet fra UDIR benyttes: https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/

11.3 Rullering av personalet Rullering av personalet er en viktig del av vår læringskultur, og viktig for hvordan vi benytter den enkeltes ressurser, kunnskap og kompetanse. Videre er det viktig for å ivareta barnehagen som en enhet, og skape tilknytning og relasjoner mellom voksne, og mellom barn og voksne på tvers av avdelingene. Rullering er viktig for: Kunnskapsdeling i den lærende organisasjonens perspektiv. Det gir oss en bedre fleksibilitet for å benytte og anerkjenne personalets kunnskaper, erfaringer og ressurser. Vi oppnår større fleksibilitet i personalgruppen til det beste for barna. Barna skal oppleve trygge relasjoner til flere av personalet som er særlig verdifult i perioder med høyt sykefravær. Personalet blir bedre kjent med hverandre og skaffer mer erfaring med ulike måter å jobbe på, de lære av hverandre, kommer i posisjon til å stille spørsmål ved praksis, får tilgang til mer kunnskap og erfaring, styrker ansvar og forståelse for hverandre i hele barnehagen.

11.4 Rekruttering
Personalet i barnehagen skal gjenspeile samfunnet for øvrig. I Skattekista barnehage legger vi vekt på å rekruttere både menn og kvinner med ulik kunnskap og kompetanse. Etter vår erfaring gir det oss tilgang til ulike interesser og erfaringsområder. Vi har i tillegg samarbeid med ulike utdanningsinstitusjoner, der både menn og kvinner tildeles praksisplass og lærlingperioder hos oss.

12. KARTLEGGING, OBSERVASJON OG DOKUMENTASJON

"Knyttet til planlegging, dokumentasjon og vurdering, står den enkelte barnehage fritt til å velge metoder og omfang ut fra lokale forutsetninger og behov" (Kunnskapsdepartementet, 2017b, s 53). Observasjon av enkeltbarn og barnegruppene i hverdagssituasjoner, lek og samspill er viktig dokumentasjon, og en forutsetning for planlegging og tilrettelegging av et godt leke og læringsmiljø for alle barn. Observasjoner er viktig knyttet til barnehagens mandat og pedagogisk utviklingsarbeid med sikte på å verne om barndommens egenverdi, der leken står sentralt.

Vi i Skattekista har ikke mål om en systematisk kartlegging av alle barn. De aller fleste barn er innenfor en normalutvikling, og med den erkjennelsen at barn innenfor normalutvikling utvikler seg i ulikt tempo. Der det ut ifra faglig vurdering og skjønn, og i samarbeid med barnets hjem, gjør vi imidlertid utvidede observasjoner, og kartleggingsmetoder som er relevant for problemstillingen av enkeltbarn. Dette legger igjen grunnlaget for en pedagogisk rapport. Ut ifra dette legges det til rette for barnet med utgangspunkt i en styrkebasert tilnærming. Det betyr at vi observerer det barnet kan og er opptatt av, barnets nærmeste utviklingssone, og bruker det som utgangspunkt for videre oppfølging. De vanligste skriftlige observasjonsmetodene er løpende protokoll og praksisfortellinger.
Noen ganger er det behov for at barnet henvises til PPT, (pedagogisk – psykologisk tjeneste). Det er foreldrene som må gjøre denne henvisningen, og da i nært samarbeid med barnehagen. Ved henvisning til PPT er det et krav om å bruke kartleggingsmodellen TRAS (tidlig kartlegging av barns språkutvikling) som dokumentasjon, i tillegg til pedagogisk rapport utarbeidet av pedagogisk leder i samarbeid med foreldrene.

13.1 Planlegging
Mandat og formål legger premissene for planlegging av barnehagens pedagogiske virksomhet, innhold og oppgaver. Det legges planer for utviklingsarbeid med lengre og kortere tidsperspektiver. Planer blir lagt til lek og læring, de syv fagområdene, barns medvirkning og sosial kompetanse. Planleggings- og evalueringsarbeidet skal blant annet sikre at opplever et trygt og godt barnehagemiljø, at alle barn får erfaring med de forskjellige fagområdene i løpet av året, og at arbeidet tilrettelegges ut ifra barnas modenhet og alder (se om temaarbeid og de 7 fagområdene). Personalet er rollemodeller for barna og har en sentral plass i barnas barndom. I samarbeid med foreldre/foresatte skal personalet gi den støtte og omsorg barnet trenger. Hvert enkelt barns uttrykk, egenskaper og behov skal legges merke til og tas på alvor.
Videre planlegges aktiviteter i løpet av året – viser til aktivitetsplanen.
Det legges planer for kompetanseutvikling og utviklingsprosesser. Mer om dette i kap 11.

13. PLAN FOR VURDERINGSARBEIDET

EVALUERING = observasjon/dokumentasjon -REFLEKSJON – NY LÆRING – NYE HANDLEMÅTER = UTVIKLING

Systematisk vurderingsarbeid legger grunnlaget for barnehagen som en lærende organisasjon og at vi hele tiden er i bevegelse. Systemisk tenkning og organisering setter oss i stand til å reflektere over våre handlemåter og arbeidsmåter. Vi bestreber oss på å fange opp det som er bra og gjøre mer av det. Akjsonslæring er vår valgte metode og arbeidsmåte for å sette det pedagogiske utviklingsarbeidet i system. Aksjonslæringssirkelen med forklaring finner du i punkt 9,4.

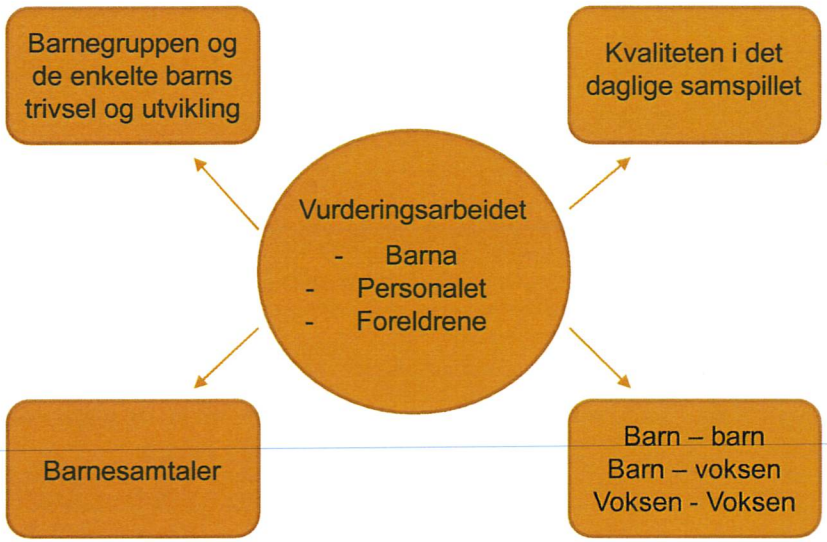

HVEM	HVA	HVORDAN	NÅR
BARNA	Innhold, Lektrivsel, aktiviteter og prosjektarbeid - Barnas interesser, lek, kommunikasjon, samspill. Leke- og læringsmiljøet, inne og ute. - Enkeltbarn og grupper - Inkluderende barnehagemiljø for alle barn	Vurderingsarbeid med utgangspunkt i løpende protokoll, praksisfortellinger – aksjonslæring og ulike aksjoner Samtaler med barna Video- og bildedokumentasjon Barnas arbeider Ukesbrev Foreldresamtaler	Kontinuerlig Vår og høst Handlingsplan
PERSONALET	Planer,metoder årsplaner,handlingsplaner, kompetanseplaner og utviklingsarbeid, relasjoner, gjennomføringer, personalsamarbeid og personalutvikling, foreldresamarbeid. Enkeltbarnet og barnegrupper	- Planleggingsdager, Personal- og avdelingsmøter - Observasjoner - Foreldresamtaler - Medarbeidersamtaler - Kurs- og kompetanseplaner	- Daglig - Ukentlig - Månedlig - Halvårlig - Årlig - Ved behov
FORELDRE	Oppstart av nytt barnehageår, samarbeidet, årsplan, innhold og kvalitet, barns trivsel og barnas psykososiale bhg miljø, aktivitetsplan, praktisk folder, vedtekter, selskapsavtale. IKT barn	- Foreldresamtaler - Foreldremøter - Daglig kontakt - Ukesbrev - Infoskriv - Samarbeidsutvalg - Dugnader - Sosiale sammenkomster	Kontinuerlig Vår og høst

14. SAMARBEIDSPARTERE

For å gi barn og foreldre et fullverdig og helhetlig tilbud har Skattekista barnehage en rekke samarbeidspartnere. Vi samarbeider blant annet med:

14.1 Pedagogiske psykologiske tjenesten (PPT)
Vi samarbeider med PPT ved spesialpedagogisk tilrettelegging for enkeltbarn og barn i gruppe. PPT gir råd og veiledning til barnehagen.
Ved henvendelse til PPT om enkeltbarn må foreldrene ha gitt sitt samtykke. Det er av avgjørende betydning for barnet at foreldrene og barnehagen overholder de aktiviteter og avtaler som blir gjort knyttet til det spesialpedagogiske arbeidet.

14.2 Utdannings- og opplæringskontoret
Fra og med barnehageåret 24/25 har vi inngått Partneravtale med USN og vil være praksisbarnehage for studenter ved barnehagelærerstudie ved avd. Porsgrunn.
Barnehagen samarbeider med videregående skoler knyttet til praksisplasser. I tillegg har vi nært samarbeid med opplæringskontoret (OK) på bakgrunn av at vi er en lærebedrift for barne- og ungdomsarbeiderfaget og RA-ungdomsskole knyttet til jobbskygging og hospitering.
Barnehagen samarbeider med USN (Universitetet i Sørøst-Norge) og Larvik kommune gjennom regional kompetanseutvikling (REKOMP)

14.3 Helsestasjon/familiesenteret
Vi samarbeider med helsestasjon i spørsmål om blant annet: tilrettelegging for barn med spesielle behov, helse, medisinske spørsmål. Smittevern og 4-årskontroll. Helsestasjon gir råd og veiledning til barnehagen og er en samarbeidspart for foreldrene og barnehagen sammen. I tilknytning til helsestasjon finner vi også familiesenteret. Der kan barnehagen og den enkelte familie komme å få veiledning om saker man lurer på eller er bekymret for knyttet til barn og familiesituasjon og annet.

14.4 Barnevernstjenesten
I tillegg til barnehagen, PPT og helsestasjon/familiesenteret er barnevernstjenesten en viktig aktør som bidrar til å skape trygge oppvekstsvilkår for alle barn. Alle ansatte i barnehagen skal uten hinder av taushetsplikt kontakte barnevernet når det er grunn til å tro at et barn er mishandlet eller det foreligger mistanke om andre former for alvorlig omsorgssvikt. Alle ansatte i barnehagen er pålagt opplysningsplikt (jfr. Barnehageloven §22) Barnehagen har egen utarbeidet handlingsplan, «Barn som sliter».

14.5 Grunnskolen
I samarbeid med foreldrene og den skolen barnet skal begynne på legger vi til rette for at overgangen fra barnehage til skole skal oppleves så trygg som mulig. I samarbeid med foreldrene gis de opplysninger om enkeltbarn som man mener er relevante for en så god overgang som mulig. Størst fokus i slik informasjonsoverføring er hva barn liker og mestrer. Dersom det er behov for mer omfattende tilrettelegging vil samarbeidet med skolen etableres i god tid. Det blir gjerne da satt opp egne overføringsmøter.

14.6 OFPB
Organisasjonen for private barnehager i Larvik (OFPB) er en organisasjon der det pr. dags dato er 18 medlemsbarnehager. Alle barnehagene i organisasjonen støtter og veileder hverandre og samarbeider i politiske spørsmål. OFPB har faste møter, arrangerer kurs, etablerer ulike arbeidsgrupper som arbeider med eks, Spes.ped utfordringer, tilskudd og grunnlag for klager, planlegging av felles kompetanse, kunnskapsdeling osv. Ofpb har et tett samarbeid med Larvik kommune.

14.7 Larvik kommune og barnehagemyndigheten
Viktig samarbeidspartner når det gjelder kompetanseheving, informasjon og veiledning, tilsyn, felles opptakssystem, tolketjenesten. Tilsynsmyndigheten i Larvik kommune er et uavhengig organ.

14.8 Kunst og kultur institusjoner/personer og annet
- Samarbeid med ulike kunstnere knyttet til ulike prosjekter v/behov og institusjoner – Eks « Kattas figurteater», Barnas Musikkteater
- invitasjoner i regi av Larvik kommune

14.9 Andre viktige dokumenter som vedlegg til årsplanen
- Praktisk folder
- Aktivitetsplan

Årsplanarbeid er en kontinuerlig prosess, knyttet til ny kunnskap, samfunnsendringer, kulturelle og sosiokulturelle betingelser og forutsetninger. Endring i denne årsplanen innenfor gyldighetstiden vil bli utgitt som vedlegg.

16. LITTERATURLISTE

- Askeland Leif og Rosshold Nina (2009) «Kjønnsdiskurser i barnehagen» - mening, makt, medvirkning, Fagbokforlaget.
- Baes Berit (2009) «Barns rett til medvirkning – fallgruver og muligheter» utgitt i bladet Utdanning.
- Bae Berit (1996) « Det interessante i det alminnelige» kap 12
- Brendeland, Trude Anette(2018) «Lekelyst- med rom for innelek»
- Bjørkvold, Jon Roar «Det musiske mennekset «
- Dale, E.L. (1997). Kommunikasjon mellom utdanningspolitisk myndighet og fagkunnskapens autonomi. Etikk for pedagogisk profesjonalitet. E.L. Dale. Oslo, Cappelen akademisk forlag: 195-215.
- Dyrdal, S.T. and S. Østrem (2011). «Profesjonsøvelse mellom profesjonelt ansvar og regnskapsplikt». Nordic Studies in Education 31(3): 194-209.
- Fennefoss, A. T. & Jansen, K. E. (2004). Praksisfortellinger – på vei til innsikt og forståelse.Bergen: Fagbokforlaget.
- Jansen, T.T. (2008) «Å arbeide med det ukjente. Prosjektarbeid med barn i barnehagens faglige virksomhet, Moser.T, og Pettersvold M (red) En verden av muligheter – fagområder i barnehagen». Universitetsforlaget: 20.
- Jonstoij Tove og Tolgransen Åsa, 2008, «Hundre måter å tenke på», om Reggio Emilias pedagogiske filosofi, Cappelen/Damm.
- Kant, I. (1993). Besvarelse av spørsmålet: Hva er opplysning? Opplysning, historie, fremskritt. M.H. Jeppesen. Århus, Slagmark.
- KD (2009). Kvalitet i barnehagen. Stortingsmelding. Oslo, Regjeringen. Nr. 41 (2008-2009): 121.
- KD (2017) Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Oslo, Kunnskapsdepartementet. 1. utg. 2006.
- Kunnskapsdepartementet. (2011). Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. [Oslo]: Kunnskapsdepartementet.
- Løkken, G. (2007). «Barnehagepedagogikk og dannelse». Universitetsforlaget: 12.
- Langsleth Gro, 2006, LØFT, Løsningsfokusert tilnærming til organisasjonsutvikling, ledelsesutvikling og konfliktløsning, Gyldendal 6. opplag.
- Palludan, C. (2011) [Notater fra forelesning på Høgskolen i Vestfold (15.09.11-16.09.11)].
- Pettersvold, M. Solheim, M. Østrem, S. (2011). Barns personvern under press. Første steg, 3, 32-33.
- Pettersvold, M. Østrem, S. (2011). «Ingen tillitt til førskolelærere». Utdanning(nr.13/26. august): s. 48-50.
- Pettersvold, M. og Østrem, S. (2012). Mestrer, mestrer ikke: Jakten på det normale barnet. Oslo, Res Publica
- Tholin, Kristin Rydfjord,(1013). Omsorg i barnehagen, Fagbokforlaget
- Tom Tiller (2006). Aksjonslæring, Forskende partnerskap i skolen, Kristiansand. Høyskoleforlaget.
- Mevold, Line red. (2019). Barn som budbringere – En veiviser til psykisk helsefremmede barnehager.
- Østrem, S. (2011) Hvilke mål styres barnehagen mot? Barnehagens Grunnsteiner. V.Glaser, K.H.Moen, S.Mørreaunet og F.Søbstad. Oslo universitetsforlaget: 274-290.
- Østrem, S. (2007). «Barnehagen som læringsarena, realisering av tanken om anerkjennelse». Nordisk pedagogikk 27.
- Østrem, S. (2007). «Hva betyr «det tredje» for barnet som subjekt? Om betydning av å diskutere barnehagens faglige innhold og etiske forankring». Barnehagefolk 3/2007:16.
- Åberg Anna, Hilevie Lenz Taguchi (2006) «lyttende pedagogikk», etikk og demokrati i pedagogisk arbeid, Universitetsforlaget 4. opplag 2008.

Årsplanen godkjent av SU februar 2026

Adresse:

Skattekista barnehage | Bakåsveien 27 | 3265 Larvik

Eier:

Barnehagen driftes ideelt som et samvirkeforetak og eies og drives av Skattekista barnehage SA (Samvirkeforetak)
Mer informasjon finner du i barnehagens vedtekter del 1 og 2

Styremedlemmer:

Siri Anette Ulseth (styreleder), Espen Granderud (nestleder), Ole Kristian Østby Svensson (styremedlem), Maiken Duvholt (vararepresentant styret)

Samarbeidsutvalgets medlemmer 26/27

Foreldrenes representant : Maiken Duvholt (leder SU), og Ida Steffensen
Ansattes representanter: Inger Nordaunet og Elin Østebø Elgsaas

AVDELING	ANTALL PLASSER	ALDER	DIREKTE TLF.	E-POST
LILLEGULL	9	1 – 2 ÅR	954 61 251	
STORESMÅ	9	2 - 3 ÅR	954 61 251	lillegull@skattekista.org
UTSIKTEN	18	3 – 6 ÅR	954 62 286	utsikten@skattekista.org
TROLLVEGGEN	18	3 – 6 ÅR	954 46 681	trollveggen@skattekista.org
KONTOR	1		415 40 154	dl@skattekista.org